

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta
Ústav pomocných věd historických a archivnictví

Epigrafické památky státního zámku Lysice

bakalářská diplomová práce

KATEŘINA KONEČNÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Krmíčková, Dr.

Brno 2013

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně s využitím uvedené literatury. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská diplomová práce byla umístěna v knihovně Ústavu pomocných věd historických a archivnictví a byla používána ke studijním účelům.

V Brně dne

---

podpis autora práce

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Heleně Krmíčkové, Dr. za odborné vedení mé bakalářské diplomové práce a za její věcné připomínky. Mé poděkování patří také Bc. Martině Medkové Rudolfové, kastelánce SZ Lysice, především za její ochotu a pomoc v přístupu k materiálům. A všem, kteří mi jakkoliv pomohli.

Obsah

1. Úvod	5
2. Historie a stavební vývoj	7
2.1 Zámek Lysice	7
2.2 Chronologický přehled majitelů	9
2.3 Zámecká střelnice a malované terče	11
2.4 Lapidárium	12
2.5 Zámecká zahrada a salla terrena	13
2.6 Rodinná hrobka Dubských z Třebomyslic	14
3. Struktura katalogu	15
3.1 Vzorový katalogový záznam	15
3.2 Zásady přepisu	16
4. Katalog	17
4.1 U vchodů do zámku	17
4.2 Instalace	22
4.2.1 Trasa I.	22
4.2.1.1 Velká jídelna	22
4.2.1.2 Velký salon	22
4.2.2 Trasa II.	24
4.2.2.1 Malá střelnice	24
4.2.2.2 Velká střelnice	30
4.3 Lapidárium	52
4.4 Zahrada a salla terrena	64
4.5 Hrobka	66
5. Závěr	77
6. Literatura, prameny a internetové zdroje	78
7. Obrazová příloha	81

1. Úvod

Epigrafika, jedna z pomocných věd historických, studuje nápisy na nepaleografických materiálech. Oblast její působnosti je tedy víc než široká. Často mě dokáže překvapit místo, kde se určitý nápis objeví. A právě její různorodost, ale i možnost práce v terénu nebo to, jak je úzce spojena i s ostatními pomocnými vědami historickými, jakými jsou především paleografie, chronologie nebo heraldika, se mi na studiu epigrafiky líbí nejvíce.

Zájmu se epigrafika těšila již ve starověku. K velkému rozmachu ale došlo až v průběhu 19. století. Zprvu se více soustředila na nápisy antické, protože mnohdy je nápis jediným dochovaným pramenem té doby. Ostatní nápisy proto zůstávaly až do 19. století v pozadí. Tehdy se začaly objevovat veliké ediční korpusy. U nás je první větší studium epigrafiky spojeno se jmény Josefa Dobrovského a Františka Palackého, později Václava Vojtíška. Častější evidenční pokusy se objevují až po druhé světové válce. Autory byli Bohumil Ryba, Josef Hejnic a Miroslav Flodr.¹ Na tomto místě bych ráda zmínila i osobu Jiřího Roháčka, jehož práce z roku 2007 - *Epigrafika v památkové péči*² - byla přínosem při mém zpracovávání napsů.

Jaký ale vlastně je účel studia epigrafiky? Sama bych se nevyjádřila lépe než Václav Vojtíšek, vypůjčím si proto jeho slova: „*Nápisy (...) jsou historické prameny velké důležitosti. Určují povahu památek, podávají jména osob, vypravují o jejich skutcích, udávají čas událostí a jejich průběh, vyjadřují myšlenky o účelu nebo poskytují mravní sentence charakteristické pro dobu anebo osobu a naznačují, kdo památky zhotovil a kdy byly zhotoveny.*“³

Jako téma mé práce jsem si zvolila *epigrafické památky státního zámku Lysice*. Lysický zámek znám již několik let z pohledu průvodkyně, i proto byla moje volba téměř jasná. Na památky související s pomocnými vědami je totiž zámek velmi bohatý. Nejsou to ale jen památky epigrafické, kterým se budu věnovat v této práci, ale současně i památky heraldické či genealogické. Na arkádách vnitřního nádvoří se nachází erbovní galerie⁴ čítající 83 erbů šlechtických rodin, které jsou v různých příbuzenských poměrech s

1 Hlaváček, I. - Kašpar, J. - Nový, R.: *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany, Nakladatelství H+H Vyšehradská s.r.o. 2002, s. 374 – 376

2 Roháček, J.: *Epigrafika v památkové péči*. Praha, Národní památkový ústav 2007

3 Vojtíšek, V.: *O potřebě soupisu a fotografování napsů*, In: *Zprávy památkové péče*, ročník IV., Praha 1940, s. 34

4 Konečný, M. a Vašek L.: *Erbovní galerie Dubských z Třebomyslic jako projev historismu a její genealogické zdůvodnění*. Brno, Národní památkový ústav 2006

Dubskými z Třebomyšlic, tedy posledními šlechtickými majiteli zámku. Na tyto erby navazuje dalších 15 erbů na bočním šnekovém schodišti. Lysická erbovní galerie je natolik zajímavá, že by vystačila na samostatnou práci a může být proto dalším zajímavým tématem ke zpracování.

Tato práce se ale věnuje památkám epigrafickým. Na samém počátku byl smělý plán – vytvořit kompletní katalog epigrafických památek zámku v Lysicích. Brzy jsem ale zjistila, že materiálu je tolik, že by vystačil na práce dvě. Proto jsem se rozhodla zpracovat nápisy objevující se přímo na samotné budově zámku nebo v instalaci, tedy na prohlídkových trasách I. a II. K nim jsem připojila nápisy z lapidária, zahrady a z rodinné hrobky Dubských. Tématicky jsem se více soustředila na nápisy související s posledními šlechtickými majiteli – rodinou Dubských z Třebomyšlic. Celkem tato práce zpracovává 90 nápisů. Pro tématickou úplnost jsem se neomezovala žádným hraničním rokem vzniku nápisů. Proto je součástí katalogu i několik novějších nápisů, vzniklých po roce 1900.

Nápisům uložených v depozitářích zámku bych se popřípadě ráda věnovala v mé magisterské diplomové práci.

Začátek práce je věnován historii zámku, především jeho stavebnímu vývoji, včetně chronologického přehledu majitelů. Následující samostatné kapitoly pojednávají blíže o jednotlivých místech, kde se zpracovávané nápisy vyskytují. Tedy o zámecké zahradě se sallou terrenou, o stělnici s malovanými terči, o lapidáriu a o rodinné hrobce.

Poté navazuje samotný katalog obsahující celkem 90 zpracovaných nápisů, závěr, seznam použité literatury a obrazová příloha. Součástí práce je i příložené CD s fotografiemi všech nápisů.

2. Historie a stavební vývoj

2.1 Zámek Lysice

Historie Lysic se začala psát roku 1308 v souvislosti s Heraltem z Lysic a Kunštátu, který se objevuje jako svědek v listině Bernarda z Cimburka.⁵ V tom, zda v této době stávala v Lysicích i tvrz, se prameny ani badatelé neshodují. První písemná zmínka o tvrzi je totiž doložena až k 11. únoru 1476.⁶ Přesto zůstává otázkou, zda tato tvrz stávala v místě, kde dnes stojí lysický zámek. Pánové z Kunštátu drželi Lysice postupně ve třech větvích až do 16. století. Na krátký čas se poté majiteli stali Pernštejnové. Ti ale Lysice v roce 1529 prodali Janu Černčickému z Kácova. Až jeho syn Diviš začal se stavbou renesanční vodní tvrze, jejímž pozůstatkem dodnes zůstává západní křídlo a vodní příkop před zámkem. Dodnes také zůstává na severní fasádě západního křídla zámku letopočet 1554 vztahující se k ukončení této přestavby.⁷

Výraznější proměnou zámek prošel až za Březnických z Náchoda, kdy na místě vodní tvrze postupně vznikl renesanční zámeček. I to je doloženo datem 1589 na portálku nad vchodem to původní staré tvrze.⁸ V renesančních úpravách pokračovali i potomci Hrona z Náchoda – Jiří a Ferdinand Leopold. O Ferdinandovi Leopoldovi Březnickém z Náchoda se zmiňuje nápis u hlavního vchodu do zámku.⁹ Díky jeho přestavbám získal zámek reprezentativní renesanční podobu. Byly vystavěny arkády na vnitřním nádvoří či renesanční zahrada se sallou terrenou, která byla dle datace na arkádách dokončena v roce 1666.¹⁰

Do své dnešní podoby byl zámek upravován v 18. století za majitele Antonína Amata Serényiho. Pracovalo se především na vnějších úpravách fasády, proto dnes zámek na první pohled působí zcela barokně. Ačkoliv architektonické plány nejsou signovány, můžeme se v literatuře setkat s názorem, že styl stavby je velmi blízký stylu brněnského barokního architekta Mořice Grima. Není tedy vyloučena jeho účast při stavbě.¹¹ V té době

---

5 Černoušková, D.: *Zámek Lysice. Stavebněhistorický průzkum*. Brno, Památkový ústav 1995, s. 7

Chlumecký, P. - Chytil, J.: *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae 6*. Brno 1854, č. XVI., s. 13

6 Černoušková, D.: *Zámek Lysice*, s. 7

7 Tamtéž, s. 10

V katalogu nápis. č. 01

8 Černoušková, D.: *Zámek Lysice*, s. 11

V katalogu nápis č. 02

9 V katalogu nápis č. 04

10 Černoušková, D.: *Zámek Lysice*, s. 12

V katalogu nápis č. 72

11 Sedláčková M. - Hlaváčková M.: *Lysice*, In: *Hrady a zámky*. Sborník krátkých monografií o hradech a zámcích v českých krajích. Praha, Sportovní a turistické nakladatelství 1963, s. 243

vzniklo i barokní zámecké divadlo, ve kterém se naplno hrálo až do roku 1902. V tomto roce bohužel celá budova divadla vyhořela téměř do základů. O dva roky později bylo na jejím místě postaveno dnešní severní křídlo zámku.

Nové stavební práce přišly ruku v ruce s novými majiteli. Původem italský rod Piatí se soustředil především na úpravy hospodářských staveb a na výstavbu domu pro správce panství.

Důležitým se stal rok 1811, kdy se jediná dědička Antonie Piatí¹² provdala za Františka Dubského.¹³ Od tohoto roku se Lysice neodmyslitelně spojily se starým českým šlechtickým rodem Dubských z Třebomyslic. V jejich rukou zámek zůstal až do konce druhé světové války, tedy do roku 1945. Dubští zahájili rozsáhlou přestavbu, kterou byl překvapivě pověřen místní zednický mistr František Vašíček se svým synem Kajetánem. Výrazně byl upraven hlavní vchod, vzniklo i nové reprezentativní sloupové schodiště. V zámeckém parku, někdy po roce 1833, byl starý renesanční ochoz proměněn v krásnou sloupovou kolonádu s krytou pergolou.¹⁴ Právě ona sloupová kolonáda je nepochybně poznávacím znamením Lysic. Navíc v roce 1881 byla vystavěna na místním hřbitově rodinná kaple s hrobkou.¹⁵ Co se týče zámeckých interiérů, tak ty se v průběhu 19. století pozvolna proměňovaly v duchu historizujících slohů.

Posledním šlechtickým majitelem byl Albrecht Dubský.¹⁶ Rodinný majetek mu byl zkonfiskován na základě Benešových dekretů. Konkrétně na základě dekretu č. 12/45 Sb. dne 27. července 1945.¹⁷ Ještě v roce 1945 byli na zámku umístěni vojenští invalidé zahraničních vojsk. V roce 1949 zámek i s příslušnými nemovitostmi přebrala Národní komise.¹⁸ Pro další budoucnost zámku bylo podstatné, že byl Národní komisí označen za zámek první kategorie přístupný veřejnosti. V letech 1966 – 1972 proběhla rozsáhlá rekonstrukce. První patro (dnešní trasa I.) bylo zpřístupněno už v roce 1971, patro druhé (dnešní trasa II.) o rok později.¹⁹

---

12 V katalogu nápis č. 77

13 V katalogu nápis č. 75

14 Hlaváčková, M. a Sedláčková M.: *Lysice*. Brno, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody 1967 /nepaginováno/

15 V katalogu nápisy č. 75 - 90

16 V katalogu nápis č. 90

17 Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, In: Památková péče na Moravě. Hrady a zámky 8/2004. Brno, Národní památkový ústav 2004, s. 34

18 Černoušková, D.: *Zámek Lysice*, s. 24

19 Tamtéž, s. 25

2.2 Chronologický přehled majitelů²⁰

Pánové z Kunštátu – první známí majitelé

1308 – první zmínka o Lysicích

/lysická větev pánů z Kunštátu/

1351 – 1365 Kuna z Kunštátu

1373 – 1423 Proček z Kunštátu

1448 – 1451 Jan Heník z Kunštátu

/lestnická větev pánů z Kunštátu/

1451 – 1481 Proček z Kunštátu a Opatovic

1476 – 1490 Jan Heral z Kunštátu a na Plumlově

/větev pánů z Kunštátu a z Polné/

1492 – 1502 Jan Boček z Kunštátu

1502 – 1518 Hynek Boček z Kunštátu

1518 – 1520 Ludvík Zajímač z Kunštátu

Pánové z Pernštejna – kupují Lysice od Ludvíka Zajímače z Kunštátu

1520 – 1521 Vilém z Pernštejna

1521 – 1529 Vojtěch z Pernštejna

Černčičtí z Kácova – kupují Lysice od Vojtěcha z Pernštejna

1529 – 1550 Jan Černčický z Kácova

1550 – 1556 Diviš Černčický z Kácova

1556 – 1584 Václav Černčický z Kácova

1584 Jan Purkart z Kácova

Březničtí z Náchoda – kupují Lysice od Jana Purkarta z Kácova

1584 Jindřich Březnický z Náchoda

1584 – 1592 Hron Březnický z Náchoda²¹

1592 – 1634 Jiří hrabě z Náchoda a Lichtenburka

1634 – 1675 Ferdinand Leopold hrabě z Náchoda a Lichtenburka²²

1675 Alžběta Sunekovna hraběnka z Náchoda (vdova po Ferdinandu Leopoldovi)

---

20 Státní zámek Lysice: *Průvodcovský text (pracovní verze)* /nepaginováno/

21 V katalogu je s ním spojen nápis č. 02

22 V katalogu je s ním spojen nápis č. 04

Další majitelé, kteří Lysice vlastnili kratší dobu a do jejich historie se nijak výrazně nezapsali

1675 – 1678 Jan Arnošt hrabě Montrochier

1678 – 1685 Jiří Selepczenyi, arcibiskup ostřihomský z Pogronce

1685 – císař Leopold I.

Serényiové – kupují Lysice od císaře Leopolda I.

1685 Jan Karel Serényi

1685 – 1705 František Josef Serényi

1705 – 1739 Antonín Amatus Serényi

Ditrichsteinové – kupují Lysice po smrti Antonína Amata Serényiho

1739 – 1745 Leopold hrabě Ditrichstein

Piatiové z Drnovic

1745 – 1759 Jan Jiří rytíř Piati z Drnovic

1759 – 1762 Jan Karel, Emanuel, Jan Nepomuk Piatiové z Drnovic

1762 – 1807 Emanuel Piati z Drnovic

Dubští z Třebomyslic – získávají Lysice dědictvím

1811 Antonie Dubská z Třebomyslic, rozená Piati z Drnovic²³

1811 – 1812 František Dubský z Třebomyslic²⁴

1812 – 1843 Antonie Dubská z Třebomyslic

1843 – 1881 Emanuel Dubský z Třebomyslic²⁵

1881 – 1907 Quido Dubský z Třebomyslic²⁶

1907 – 1945 Albrecht Dubský z Třebomyslic²⁷

1945 zámek přechází do vlastnictví státu

---

23 V katalogu je s ní spojen nápis č. 77

24 V katalogu je s ním spojen nápis č. 75

25 V katalogu je s ním spojen nápis č. 08 a 84

26 V katalogu je s ním spojen nápis č. 87

27 V katalogu je s ním spojen nápis č. 90

2.3 Zámecká střelnice a malované terče

Střelnice v lysické zámecké oboře byla postavena snad někdy v období baroka. Šlo o dřevěnou stavbu bez větších základů. Byla ale výjimečná tím, že šlo o jednu z prvních zcela mechanických střelnic s pohyblivými terči a figurami.

Při správném zásahu se objevila postava dívky s kyticí květin, při chybném zásahu zase čert s vyplazeným jazykem. Při střelbě královské se navíc objevilo dvanáct tančících víl v životní velikosti. Pohybovaly se pomocí kolejnic. Pro docílení tanečního pohybu byly kolejnice zvlněné.²⁸ Na základě dochovaných fotografií můžeme říci, že střelnice vypadala jako malý zámek s věžičkami. Dnes ale v místě, kde střelnice stávala, nenajdeme vůbec nic. Jediné, co se nám dochovalo, jsou malované terče a pár figur v životní velikosti. To ale rozhodně není málo. Takovýto soubor střeleckých terčů je v zámeckých sbírkách opravdovým unikátem a nutno dodat, že malované terče jako takové jsou opravdu nedoceněným historickým zdrojem informací. Stejně tak jsou i vzácným pramenem ikonografickým a mohou tak působit jako jakýsi obrazový doprovod ke kapitolám lidového života. Často i vyjadřují reakce lidu na politické události a ať už v náznacích nebo personifikacích zachycují náladu své doby. Jsou jak praví V. Burian, dřevěnou kronikou měst takové faktografické popisnosti, jakou jiné dobové prameny zpravidla nemívají.²⁹

První střelecké terče se objevují na přelomu 16. a 17. století. V průběhu svého vývoje vystřídaly různé tvary i materiály. V 18. století byl nejčastější terč kruhový. Od něj se ale v průběhu 19. století postupně upouštělo, ale původní tvar se zachoval alespoň ve vnitřní kruhové výseči.³⁰ Právě tento trend se v lysických terčích velmi silně projevuje.

Tématika malovaných terčů je velmi rozmanitá – vážná i humorná. Oblíbené byly motivy lovecké, krajinné, válečné, milostné, historické, vlastenecké, literární, ale i politické apod.³¹ Nejčastěji se malovalo olejovými barvami, ale můžeme se setkat i s použitím temperových barev. I v lysickém souboru jsou zastoupeny oba typy terčů – s olejovými i temperovými barvami. U starších terčů se setkáme spíše s temperovými barvami, u mladších zase převládají barvy olejové.

Poté, co byla lysická střelnice někdy po roce 1870 stržena, nechali Dubští malované terče

---

28 Lugs, J.: *Střelci a čarostřelci*. Praha, Naše vojsko 1973, s. 22

29 Kunz, L.: *Naivní malba tří století. Střelecké terče*. Brno, Etnografické tisky Moravského muzea 1972, s. 5

30 Kmošek, P.: *Malované střelecké terče, jejich vznik, typy, tematika a role v životě střeleckých spolků v pomezí Čech, Moravy a Slezska*, In: *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*. Brno 2004, s. 316

31 Tamtéž, s. 316

přenést do zámku a vsadit do stěn.³² Vznikly tak dvě speciální místnosti – malá a velká střelnice, které dohromady obsahují soubor 53 terčů (13 je v malé střelnici a zbylých 40 ve velké střelnici). PhDr. Jiří Paukert dokonce obě střelnice označil za „*lysickou specialitu*“.³³ Nejstarší terč je z roku 1721, nejmladší potom z roku 1862. Asi z 90% mají terče německé nápisy. Pouze jeden terč, z roku 1826, je s českým nápisem. Zbytek je latinsky. Nejčastěji se jedná o „*žertovné nápisy s moralitami*“.³⁴

Téměř polovina terčů je i signovaná. U několika terčů se setkáme s postavou v souvislosti s lysickým zámekem velmi známou – architektem přestavby zámku z první poloviny 19. století Františkem Vašíčkem. Autorem jednoho z terčů byl dokonce i hrabě Emanuel Dubský. Nejčastěji se objevujícím jménem je V. Wuschmann, dále například W. Baron von Podstatsky, J. Werner, K. Kallina, E. Offermann, F. Kutschera a další.

2.4 Lapidárium

Už samotný původ slova, který je odvozen od latinského „*lapis*“, tedy kámen, naznačuje, že lapidárium souvisí s kamennými předměty nebo jejich artefakty. Je to místo, kde se shromažďují kamenné památky z okolí, které na svém původním místě chátrají nebo byly pro svoji ochranu nahrazeny kopiemi a originály přesunuty právě do lapidárií.

Lysické lapidárium vzniklo v červenci 2010. V procesu jeho vzniku hrálo velkou roli rozhodnutí z roku 2006 o využití sklepa za severním křídlem zámku jako útočiště pro památky, kterým hrozil zánik, pokud by zůstaly na svých původních místech. Těmto památkám totiž lysický zámek nabízel bezpečné a důstojné místo k uložení a současně výbornou možnost jejich prezentace veřejnosti.³⁵

Mottem celé expozice se stalo životní heslo Ferdinanda Leopolda z Náchoda /*Vivit post funera virtus* – Po smrti zůstává ctnost/, které se objevuje i na pamětní desce,³⁶ dnes vsazené do stěny u hlavního vchodu do zámku.

---

32 Paukert, J.: *Státní zámek Lysice*. Brno, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody 1981 /nepaginováno/

33 Tamtéž

34 Tamtéž

35 Vašek, L.: *Vivit post funera virtus. Lapidárium v zámeckém sklepení v Lysicích, historické souvislosti a okolnosti jeho vzniku*, In: Sborník muzea Blansko, Blansko 2010, s. 33

36 V katalogu nápis č. 04

2.5 Zámecká zahrada a salla terrena

Zahrada je dnes již nedílnou součástí zámeckého areálu a stejně jako zámek prošla i ona řadou přestaveb a úprav. Zahrada vznikla za Jiřího Březnického z Náchoda na místě štěpnice a zelinářství podle italských vzorů terasové úpravy svahových pozemků.³⁷ Nejstarší zmínky o ní máme z počátku 17. století. Postupně zde vzniklo několik teras, které byly navzájem propojeny systémem schodišť. V průběhu času celý zahradní komplex prošel drobnějšími barokními či empírovými úpravami. Během úprav vzniklo v zahradě i několik zajímavých staveb. Tou nejzajímavější je samozřejmě sloupová kolonáda, která je u nás naprosto ojedinělá. Vznikla v první polovině 19. století přestavbou původní renesanční zdi, která sloužila jako vyhlídkový ochoz, ale mimo to obklopovala tzv. hřiště, které sloužilo k míčovým hrám a pravděpodobně i ke štvanicím.³⁸ Dalšími zajímavými stavbami jsou například grotta (umělá jeskyně), včelín, různé vodní nádrže či salla terrena. V zahradě najdeme také několik soch, z nichž asi nejzajímavější jsou alegorické sochy dvanácti měsíčků – trpaslíků.

Salla terrena se nachází v nejvyšším parteru zahrady a navazuje přímo na severní křídlo zámku. Vnitřní salon má oválný tvar a je zaklenutý kupolí. Uvnitř je i mramorový krb s reliéfem Kentaura unášejícího Sabinu.³⁹ Jsou zde i bohaté nástěnné malby. Bohužel momentální stav salla terreny není zcela ideální a čeká ji proto rekonstrukce.

V průčelí salla terreny se nachází tři arkády, kde nad vstupem do haly severního křídla je nápis s letopočtem 1666.⁴⁰ Tento rok by mohl být rokem ukončení stavby první zahrady a tedy rokem, kdy vznikla i sama salla terrena. Zřejmě se uchoval na starší budově a mistr Vašíček jej „vrátil k životu.“ Nad vstupem do salonu salla terreny je opět nápis, tentokrát s letopočtem 1866.⁴¹ Pravděpodobně se jedná o rok ukončení úprav salla terreny mistrem Vašíčkem.

Podle dochovaných fotografií z rodinného archívu Dubských je zcela zřejmé, že vedle vstupu do salonu salla terreny byly ve stěně vsazeny nápisové desky, které jsou dnes umístěné na vnitřním nádvoří zámku.⁴² Ještě v roce 1905 byly s jistotou umístěny zde. Kdy a proč se přemístily není zcela jasné.

---

37 Paukert, J.: *Státní zámek Lysice*

38 Birnbaumová, A.: *Rekonstrukce dvou moravských renesančních zahrad. Zahrada v Lysicích*, In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada uměnovědná, roč. X. Brno 1961, s. 264

39 Tamtéž, s. 271

40 V katalogu je to nápis č. 72

41 V katalogu je to nápis č. 73

42 V katalogu to jsou nápisy č. 03 a č. 04

2.6 Rodinná hrobka Dubských z Třebomyslic

Hrobka i s kaplí byla postavena na náklady hraběte Emanuela Dubského v roce 1881. Místo pro stavbu získal hrabě od obce zdarma. Zavázal se za to upravit cesty na pole za hřbitovem.⁴³ Sám Emanuel se úplného dokončení hrobky nedožil.

6. prosince 1881 ve čtyři hodiny ráno byly z lysického kostela vyzvednuty ostatky členů rodiny Piatí a Dubských, kteří zemřeli do roku 1881, a přeneseny do nově postavené hrobky. Kaple v patře budovy byla posvěcena 29. října 1884 brněnským biskupem Františkem Bauerem. Byla zasvěcena Povýšení Svatého kříže a mohly se zde konat i bohoslužby. V roce 1962 byla dokonce přebudována na obřadní síň, což ale moc uplatnění nenašlo.⁴⁴ Bohužel hrobka byla ve 2. polovině minulého století v zuboženém stavu. Náhrobní kameny byly násilně vytrhány a s rakvemi bylo zacházeno s ne moc velkou úctou. U rakví, které neměly štítky, nebylo možné zjistit, kdo konkrétní v nich odpočívá. Dnes je hrobka ve správě lysické farnosti a v letech 2000 – 2002 prošla rekonstrukcí. Kaple ale bohužel obnovena nebyla. A právě v původní kapli se dříve nacházely i náhrobní desky, které přesně kopírovaly rozmístění rakví v přízemí. Dnes jsou náhrobní desky umístěné v přízemí ve speciálních stojanech společně s rakvemi, které leží na policích. Součástí obrazové přílohy je rozrod, který názorně zachycuje, v jakém příbuzenském poměru jsou pohřbení členové rodiny Dubských.

---

43 Zřídka veselý, F. a kol.: *Lysice 1308 – 2008. Dějiny obce*. Brno, Muzejní a vlastivědná společnost 2008, s. 229

44 <http://www.rkf.lysice.cz/historie/lysice/>

3. Struktura katalogu

Při vytváření katalogu jsem vycházela především z epigrafického katalogu Jiřího Roháčka.⁴⁵

Struktura katalogu v této práci je vysvětlena níže. Vytvořila jsem vzorový katalogový záznam, který názorně popisuje, v které části záznamu je uvedena určitá informace o daném nápisu.

Nápisy v katalogu jsou řazeny tématicky a především podle umístění. V jednotlivých tématických okruzích potom chronologicky. U tří terčů z velké střelnice není uvedeno konkrétní datum, proto jsou umístěny na konci.

Nejprve jsou uvedeny nápisy umístěné *u vchodů do zámku* (č. 02 – 05). K této skupině jsem přiřadila i nápis na severní fasádě zámku (č. 01). Následují nápisy z *instalace* (č. 06 – 59). V první řadě to jsou nápisy na návštěvnické *trase I.* (první patro zámku, č. 06 – 08), následně na *trase II.* (druhé patro zámku, č. 09 – 59). Pořadí místností jsem zvolila tak, jak jimi zpravidla prochází každý návštěvník.

Na to v katalogu navazují nápisy z *lapidária* (č. 60 – 71), *ze zámecké zahrady* (č. 72 – 74) a v neposlední řadě z *rodinné hrobky Dubských* (č. 75 – 90), která stojí u místního hřbitova asi kilometr od zámku.

3.1 Vzorový katalogový záznam

Pořadové číslo nápisu	Číslo odkazující do obrazové přílohy	Umístění nápisu	Datum vzniku nápisu
--------------------------	---	-----------------	------------------------

Nositel nápisu, popř. bližší informace k umístění. Materiál a popis vzhledu nápisové plochy.

Rozměry nápisové plochy (v cm): výška X šířka

Písmo: velikost písmen (v cm) – velká písmena – malá písmena – číslice – typ písma

PŘEPIS NÁPISU

Doplňující informace: zajímavosti, změny v umístění, informace k autorovi nebo k osobě zmiňované v nápisu.

---

45 Roháček, J.: *Epigrafika v památkové péči*

Literatura: uvedena pouze, pokud už byl nápis v minulosti zpracován.

Vysvětlivky^{1 2 3}

pozn.: doplňující informace, literatura a vysvětlivky nemusí být nutně součástí každého nápisu.

3.2 Zásady přepisu

Při přepisu epigrafických nápisů je nejdůležitější nic neměnit, tedy nic nezkracovat, nic nepřidávat. Musíme respektovat i případné chyby vzniklé už při vzniku nápisu nebo v průběhu historie. Můžeme na ně ale upozornit v poznámce. Při přepisu tedy uplatňujeme tzv. transliteraci. Důležité je také přesně dodržovat a rozlišovat majuskulní a minuskulní písmena. Pokud je v nápisu něco jakkoliv zvýrazněno, musí se to projevit i v přepisu a jakékoliv jiné zvláštnosti musíme poznačit také. V případě, že by se jednalo o nějaký speciální symbol, který nelze zaznamenat v elektronické podobě, musíme jej detailně popsat. Při přepisu je potřeba používat i speciální ustálené symboly:

/ označuje konec řádku v případě, kdy jeden řádek nápisu není jedním řádkem přepisu

[---] text není čitelný, nelze ani určit, kolik písmen chybí

[±8] text není čitelný, ale lze určit alespoň přibližný počet chybějících písmen

[...] text není čitelný, ale víme přesný počet chybějících písmen, 1 tečka = 1 písmeno

[abc] text není čitelný, ale z kontextu víme, která písmena chybí

ḥ tečka pod písmenem, které je čitelné, ale poškozené

v označuje místo v textu, které chybí už od vzniku nápisu a už nebylo dodatečně doplněno

ab ligatura

· routa

ß ostré „s“

f, ƒ dlouhé „s“

4. Katalog

4.1 U vchodů do zámku

01	01	Na severní fasádě	1554
----	----	-------------------	------

Letopočet na severní fasádě zámku dokládající ukončení přestavby renesanční vodní tvrže. Nápis je vytvořený černou vápennou barvou přímo v omítce. Zvýrazněný tím, že je v černém rámu.

Rozměry nápisové plochy: pro nepřístupnost nezměřeno

Písmo: pro nepřístupnost nezměřeno – arabské číslice

1·5·5·4·

02	02	Nad vchodem do západního křídla zámku	1589
----	----	---------------------------------------	------

Kamenná deska nad vstupním portálem do nejstaršího západního křídla zámku.

Nápis je tesaný na kartuši ve spodní části desky. Nad kartuší je znak Hrona z Náchoda.¹

Rozměry nápisové plochy: ± 100 x ± 90²

Písmo: ± 5 – ± 5² – kapitála

**HRON · Z · NACHODA · A NA LIS
ICZICH : LETHA · PANIE · 1 · 5 · 8 · 9 ·**

Doplňující informace:

Hron Březnický z Náchoda (+1593) vlastnil Lysice v letech 1584 – 1592. Během této doby započal renesanční úpravy zámku.

Literatura:

LIPKA, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, In: Časopis Matice Moravské, ročník 29, sešit první. Brno 1905, s. 399

Vysvětlivky:

¹ Na [zlatém] štítě [černý] korunovaný dvouocasý lev. Na štítě turnajová přilba, z přilby vlají [černo-zlatá] přikryvadla. Na přilbě [černo-zlatá] točenice a na ní [černé] orlí křídlo dělené [zlatým] kosmým břevnem.⁴⁶

² Pro horší přístupnost jsou rozměry pouze orientační.

03	03	U vedlejšího vchodu do zámku	1606
----	----	---------------------------------	------

Náhrobní kámen druhotně osazený do stěny jižního křídla zámku. Vyrobený z žuly.

Nápis je tesaný a umístěný v kartušovém poli ve spodní části náhrobku. V jeho horní části je tesaný znak Dubských z Třebomyslic.¹ Nápis je v důsledku sešlapání velmi špatně čitelný, pouze pomocí hmatu.

Rozměry nápisové plochy: 184 x 93 /pouze kartušové pole: 47,5 x 71/

Písmo: 3 – 3 – kapitála

**LETA PANE 1606 W PONDELY · PO
STREDOPOSTI GENZ GEST DNE 6 BRE
ZNA DOKONAL · ZIWOT SWUG STASTNE
POBOZNE VROZENY A STATECNY RYTIRZ PA
N JAROSLAW STARSSY DVBSKY Z TREBOMYSLIC ·
A NA WYCAPECH · WYPLNIW ZIWOTA SWEHO
NA SWETE 80 LET A [±3] DNI GEHOZ · DUSSE W
RUKAU · BOZICH ZUSTAWA TELO · PAK
TWE W TOMTO MISTE ODPOCIWA OCEK
AWAGE W DEN POSLEDNI WESELEHO
Z MRTWYCH WZKRISENI.**

Doplňující informace:

V nápisu jsou zmiňovány Výčapy. Leží asi 7 km od Třebíče a v letech 1590 – 1669 patřily

---

⁴⁶ Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*. Praha, Albatros 1988, s. 208 – 209

Dubským. Právě odtud byl přenesen zmiňovaný náhrobní kámen do Lysic.⁴⁷

Dříve byl nápis umístěn v lodžii salla terreny. Z blíže neznámých důvodů byl ale přemístěn na vnitřní zámecké nádvoří k vedlejšímu vchodu do zámku.

Tomuto nápisu se již věnoval František Lipka (viz literatura). V jeho práci ale na třech místech přepis chyběl. Podařilo se mi nápis zkompletovat, včetně drobnějších úprav chyb v přepise pana Lipky. Jediný chybějící údaj je na sedmém řádku. Prameny bohužel v případě osoby Jaroslava Dubského mlčí. Nikde není uvedeno, kdy přesně se narodil. Z nápisu pouze víme, že se dožil 80 let, ale již nelze přečíst kolika dní.

Jeho otcem byl Beneš, který se jako první začal psát Dubský podle zakoupeného hradu Dub.⁴⁸

Literatura:

LIPKA, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, s. 400

Vysvětlivky:

¹ Na [modrém] štítě [stříbrné] buvolí rohy, prostrkané z vnější strany vždy třemi lidskými rukami [přirozené] barvy. Na štítě turnajová přilba, ze které vlají [modro-stříbrná] přikryvadla. Na přilbě je korunka a na ní klenot opakující znamení na štítě.⁴⁹

04	04, 04_II, 04_III	U hlavního vchodu do zámku	1650
-----------	-------------------	----------------------------	-------------

Mramorová deska neznámého původu, která je druhotně osazená v jižním ochozu nádvoří. Obsahuje znak Ferdinanda Leopolda z Náchoda, jeho heslo, jméno s titulaturou a letopočet 1650.⁵⁰

Uprostřed nápisové plochy je tesaný znak Františka Leopolda.¹ Po stranách drží znak předními tlapami dva korunovaní čeští lvi. Nad znakem je první kartuše s nápisem (latinské heslo), kolem ní jsou tesané hlavy andělíčků. Druhá kartuše s nápisem (titulatura) je potom umístěná pod znakem. Písmo je tesané.

47 Lipka, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, s. 400

48 Tamtéž, s. 401

49 Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 88 – 89

50 Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 26

Rozměry nápisové plochy: 133,5 x 53 /středová část/, 103 x 58,5 /boční část – lev/, 19 x 53 /horní kartuše/, 18 x 52 /spodní kartuše/

Písmo /horní kartuše/: 2,8; 2,5; 2 – kapitála

Písmo /spodní kartuše/: 2; 1,5; 1 – 1,7 – kapitála

² VIVIT POST FUNERA VIRTUS

SPES MEA CHRISTVS EST IVCVNDI ACTI LABORES

FAC EAQVAE MORIENS FACTA FVISSE VELIS

³ FERDINAND LEOPOLD S RZIMSKE RZISSE HRA

BIE Z NACHODA A LICHTENBVRKV, SWOBODNI PAN W

GOLLVMBVRKV, DIEDICZNY PAN NA LISICYCH, BISTRZICY,

GIMRAMOWIE, HRADISKV, WALCZI, HOSTIMIE, BOSKOWSSTI

NIE, TVLESSICICH, BOROTICYCH, LECHWICYCH, A HRADIE MIRO

SLAWI G:M:C: RZIM. VHER. A CZESKE. KRALE RADA, SKVTE

NI KOMORNIK G:M: KRAL SAVDCE ZEMSKI W MARC MORAW

LETHA PANIE 1650 POCZITAGICZ

Dolňující informace:

Ferdinand Leopold (1625 – 1677) vlastnil Lysice v letech 1634 – 1675. V této době se lysický zámek měnil na renesanční sídlo, včetně nově zbudované salla terreny.

Kromě přestavby zámku se zasloužil i o povýšení Lysic na městečko. Jeho žádosti vyhověl císař Ferdinand III. v roce 1652.⁵¹

Dříve byl nápis umístěn v lodžii salla terreny. Z blíže neznámých důvodů byl ale přemístěn na vnitřní zámecké nádvoří k hlavnímu vchodu do zámku.

Literatura:

LIPKA, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, s. 399 – 400

---

51 Zřídka veselý, F.: *Lysice 1308 – 2008*, s. 118

Vysvětlivky:

¹ Čtvrcený [zlatý] štít. Na prvním a čtvrtém poli [černé] ostrve, na druhém a třetím poli [černý] korunovaný dvouocasý lev. Na srdečním štítku potom kapr na kytce z pavých per.⁵²

² První část textu – horní kartuše s latinským heslem Ferdinanda Leopolda.

³ Druhá část textu – spodní kartuše s titulaturou Ferdinanda Leopolda.

05	05, 05_II	U hlavního vchodu do zámku	1690
-----------	-----------	-------------------------------	-------------

Hraniční kámen bývalého lysického panství. Vyrobený z pískovce.

Písmo je tesané a vzhledem k tomu, že jde o hraniční kámen, tak nápis je na dvou protějších stranách vymezujících směr k sousedním Drnovicím a Kunštátu.

Rozměry nápisové plochy: 90 x 32 x 32

Písmo: 9; 6 – 6; 7,5 – kapitála

¹ **DRNO**   ² **ḶVN**
WICZ   **STAT**
169³0

Vysvětlivky:

¹ První část nápisu – na jedné straně hraničního kamene.

² Druhá část nápisu – na protější straně hraničního kamene.

³ Číslice 9 má dřík protažený pod spodní linku ostatních číslic.

---

52 Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 208 – 209

4.2 Instalace

4.2.1 Trasa I.

4.2.1.1 Velká jídelna

06	06	Velká jídelna	60. léta 19. století ⁵³
----	----	---------------	------------------------------------

Druhorokoková krbová zástěna umístěná v prvním patře jižního křídla zámku ve velké jídelně před krbem. Nápis je malovaný na plátně překryté sklem, které je vsazeno do dřevěné konstrukce.

Rozměry nápisové plochy: 123 x 95

Písmo: 5; 4,5 – 3,5; 3 – humanistická minuskula

**Betrübt
scheiden wir!
aber entschlossen
erwarten wir
unser Geschick!**

Doplňující informace:

V tomto případě připojuji i český překlad. Jde totiž o velmi zajímavou alegorii na hořící uhlíky v krbu: „Zkormoučení se loučíme! ale odhodlaně očekáváme svůj osud!“. Nutno dodat, že dr. Jiří Paukert nápisu připisuje větší hloubku, kdy podle něj nápis „*koresponduje s dobovou atmosférou (...)*“.⁵⁴

4.2.1.2 Velký salon

07	07, 07_II	Velký salon	19. / 20. století
----	-----------	-------------	-------------------

Obraz zavěšený na severní stěně velkého salonu v prvním patře jižního křídla zámku. Nápis olejovými barvami je součástí portrétního obrazu a obsahuje jméno, tituly a životní data portrétované osoby, včetně rodinných erbů, které jsou namalovány nad textem. Jsou to erby Dubských¹ a Žerotínů.²

---

⁵³ Paukert, J.: *Státní zámek Lysice*

⁵⁴ Tamtéž

Rozměry nápisové plochy: 134,5 x 104

Písmo: pro špatnou přístupnost nezměřeno – humanistická polokurzíva

Mathilde Gräfin Dubský

geb.Gräfin und Herrin v.Zierotin

geb. 27./11.³ 1808⁴ gest. 15./10.³ 1887⁴

K. u. K. Palastdame

Doplňující informace:

Obraz byl vytvořen až po smrti Mathilde Dubské (k její osobě viz nápis č. 86) podle menší miniatury dnes umístěné v druhém patře. Autorkou byla rodinná přítelkyně Gabriela Murad-Michalkowski (1877 – 1963). Narodila se v moravských Litenčicích.⁵⁵

Vysvětlivky:

¹ Na modrém štítě stříbrné buvolí rohy, prostrkané z vnější strany vždy třemi lidskými rukami přirozené barvy. Na štítě turnajová přilba, z které vlají modro-stříbrná přikryvadla. Na přilbě je korunka.⁵⁶

² Černý korunovaný dvouocasý lev nad stříbrnými hůrkami na červeném štítě. Štít leží na knížecím plášti s korunou, ze které vyrůstá černý korunovaný dvouocasý lev.⁵⁷

³ Číslice za lomítkem jsou pod úrovní linky.

⁴ Nad každou číslicí 8 je tečka.

08	08, 08_II	Velký salon	19. / 20. století
-----------	-----------	-------------	--------------------------

Obraz zavěšený na severní stěně velkého salonu v prvním patře jižního křídla zámku. Nápis olejovými barvami je součástí portrétního obrazu a obsahuje jméno, tituly a životní data portretované osoby, včetně rodinného erbu Dubských¹, který je namalovaný nad textem.

Rozměry nápisové plochy: 134,5 x 104

Písmo: pro špatnou přístupnost nezměřeno – humanistická polokurzíva

---

⁵⁵ Paukert, J.: *Státní zámek Lysice*

⁵⁶ Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 88 – 89

⁵⁷ Tamtéž, s. 356 – 357

Emanuel Graf Dubský
Freiherr von Trebomýslic
geb 20/2² 1806³ gest. 19/9² 1881³
K u K Kämmerer u. Geheimer Rath
Landes hauptmann
von
Mähren

Doplňující informace:

I tento obraz byl vytvořen až po smrti portrétovaného Emanuela Dubského (k jeho osobě viz nápis č. 84) podle menší miniatury dnes umístěné ve druhém patře. Autorkou je opět Gabriela Murad-Michalkowski (1877 – 1963).

Vysvětlivky:

¹ Na modrém štítě stříbrné buvolí rohy, prostrkané z vnější strany vždy třemi lidskými rukami přirozené barvy. Na štítě turnajová přilba, z které vlají modro-stříbrná přikryvadla. Na přilbě je korunka.⁵⁸

² Číslice za lomítkem jsou pod úrovní linky.

³ Nad každou číslicí 8 je tečka.

4.2.2 Trasa II.

4.2.2.1 Malá střelnice

09	09	Malá střelnice	1721
-----------	----	----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části po obvodu kruhové výseče. Mezi první a druhou větou nápisu je přesně uprostřed orel se srdečním štítem. Jednotlivé číslice data jsou ve všech čtyřech

---

⁵⁸ Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 88 – 89

rozích terče. Na obrázku je mužská postava v krajině nesoucí koš a hlavami padlých. Někteří leží i na zemi.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 72,5

Písmo: 3 – 1,5 – 3 – humanistická minuskula

**Qvot sunt mortales, tot sensus: namq³ voluntas Una datur nunquam,
ceu documenta probant
1721.**

Vysvětlivky:

¹ Namque.

10	10	Malá střelnice	1818
-----------	----	----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče je potom datum a jméno autora. Na obrázku je postava muže, který má přes celou hrud' namalované srdce.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 72,5

Písmo: 5; 4 – 2; 1,5 – 2; 2,5 – fraktura

**Wer fein Herz hat am rechten Fleck, Der gefangt auch zum gütten/
Zweck.**

den 26 Juli 1818

P[e]ter [.]ösner

11	11	Malá střelnice	1819
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče je potom datum a jméno autora. Na obrázku je muž jedoucí na kozlovi.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 73

Písmo: 5; 3 – 1,5 – 3 – fraktura

**Dala! Jüngerf Volk kom't an, Alle k[±2]legt ihr einen Mann, Mufft ihr/
nicht entgegen gehen, könnt ihr ein Müfter leben.**

den 29. Augustę 1819.

Franc [.]i[±2]t.

Vysvětlivky:

¹ Nad „m“ je všeobecné zkracovací znaménko → kommt.

12	12	Malá střelnice	1819
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče je potom datum a jméno autora. Na obrázku je jelen v lese.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 72,5

Písmo: 6; 5; 3 – 2; 1,5 – 7,2 – fraktura

Ein wohlbewehrter Held j[e]dęms an Courage Fęhlt.

den 12. September 1819.

Fr̄anc Ma[---]ec

13	13	Malá střelnice	1821
-----------	----	----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče je datum a jméno autora.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 67

Písmo: 2 – 1,5 – 1 – fraktura

Wę[n] ich aũch hiņ schrecht von [---]bau ich doch wie ohne gũten grũnd.

Frank Wofchiheck

densten Aũgũft 1821

Doplňující informace:

Autorem tohoto terče je lysický architekt František Vašíček (1768-1847). Na terči je jeho jméno a pravděpodobně na něm zachytil sám sebe. Ústředním motivem je totiž mužská postava držící v ruce metr.

14	14	Malá střelnice	1838
-----------	----	----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je ve spodní části po obvodu kruhové výseče. Ve středu terče je koruna.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 60,5

Písmo: 6 – 4 – 4,5 – humanistická kurzíva

Königschiehsen 1838.

15	15	Malá střelnice	1847
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je po celém obvodu kruhové výseče. Uprostřed terče jsou dvě zkrížené pušky s kloboukem a taškou.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 75

Písmo: 4 – 2; 1 – 4; 3 – humanistická kurzíva

Wer schon dreymahl hat den Hut getroffen/

Darf nun auch zur Königsfahne hoffen./

Königshchiehsen am 12ten September 1847.

16	16	Malá střelnice	1847
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče. Ve spodní části je potom datum. Ve středu terče je koruna.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 63,5

Písmo: 7; 6 – 3 – 4,5; 4 – humanistická kurzíva

KönigsSchiehsen

am 18ten September 1847.

17	17	Malá střelnice	1847
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části je další část nápisu a po spodním obvodu kruhové výseče je datum. Zleva vedle data je erb Dubských. Na obrázku je blíže nespecifikovatelná budova.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 74

Písmo: 4,5; 3 – 2,5; 1,5 – 4 – humanistická kurzíva

Concordia res parvae cr[e]scu[nt]

So sprach Schmidt yor Drey[---]

Und den Spruch ward wirkli[chkeit]

September 1847.

18	18	Malá střelnice	1851
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče na bílé stužce. Uprostřed terče je rakouský orel.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 74

Písmo: 3,5 – 2 – 3,5 – humanistická minuskula

Königshiesen am 13 Juli 1851.

19	19	Malá střelnice	1862
----	----	----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. malé střelnice ve druhém patře zámku (přesné

umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče na modro-bílé stužce. Ve spodní části je na dvou modro-bílých stužkách datum. Uprostřed terče je rakouský orel.

Rozměry nápisové plochy: 74 x 73,5

Písmo: 2 – 0,5 – 1,5 – humanistická kurzíva

Königschiessen

23. August

1862

4.2.2.2 Velká střelnice

20	20	Velká střelnice	1819
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum, společně se jménem autora, je ve spodní části terče přímo v obrázku, na kterém u rozestavěné budovy stojí dvě postavy s plánem v rukou.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 66

Písmo: 5; 4 – 2; 1 – 3 – fraktura

M̄āurer wieāuch Zimmerlēute machen immer ḡute Bēute.

am 4. Juni 1819

Franc Wash̄ček

Doplňující informace:

Autorem je lysický zednický mistr Vašíček (1768-1847). Lze tedy předpokládat, že zachytil sám sebe s hrabětem Emanuelem Dubským (1806 - 1881), tehdejším majitelem

panství, který Vašíčka pověřil rozsáhlou přestavbou zámku. To podporuje i určitá podobnost namalované postavy (včetně oblečení) s portrétem Emanuela Dubského ve velkém salonu zámku.

21	21	Velká střelnice	1821
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Další text je přímo součástí obrázku na terči, kdy jedna věta je u postavy vojáka, druhá u postavy mnicha. Obě postavy stojí na náměstí, nad kterým letí čert. Datace a iniciály autora jsou ve spodní části.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 59,5

Písmo: 5; 2,5; 1,5 – 1,5; 0,5 – 2,5 – fraktura

Der gut'en dinge find drey

Ich streite für euch alle.

Ich bete für euch alle.

am 2. September 1821

F. B.

22	22	Velká střelnice	1822
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče na bílé stužce. Datum je ve spodní části terče. Na obrázku sedí uvnitř budovy muž a žena. V pozadí je kostelík.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 78,5

Písmo: 2 – 1 – 1,5 – fraktura

**Ein Waüşchen, ein Weibchen, ein [.]ärtchen dazu, Uñd Arbeit am Tage [---]achts/
zärliche [---]üh.**

**Węř haft Dů mein Wüñfchchen ift nůr klein, Wer möchte aůf dir [..]rt [n]icht/
Einfiedlęř fegn!**

23	23	Velká střelnice	1822
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče na bílé stužce. Datum je ve spodní části terče. Na obrázku je mladá dívka, která sedí na pohovce a na klíně drží kočku.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 80

Písmo: 4; 2 – 2; 0,5 – 2 – fraktura

**Fürchte di[c]h nicht, Mauzerf ům dein Leben, Sie lieffen beů[.] nichts/
űnd schießen Darneben.**

den [±2]. Septem[b]er 1822

T[---]

24	24	Velká střelnice	1822
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum je uprostřed terče.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 69,5

Písmo: 3; 1,5 – 1,5; 0,5 – 1,5 – humanistická kurzíva

Meine Herrn_Schühset_recht_brav_zü, ũnd last nŕr meine Wachtl in Rŕhe

Ich tragę [---]ŕ Markt.

Jŕny 1822

25	25	Velká stŕelnice	1822
----	----	-----------------	------

Stŕelecký terč vsazený do stĕny tzv. velké stŕelnice ve druhém patŕe zámku (pŕesné umístĕní viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis, společně s datem a jménem autora, je po celém obvodu kruhové výseče. Na obrázku je smrtka – letící lidská postava s kosou, křídly a přesýpacími hodinami na hlavĕ.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 75,5

Písmo: 5 – 2 – 4 – humanistická kurzíva

Dię Żęit entflihet, Dŕŕm nŕtzet sie.

Lissitz den 4 Aŕgŕst 1822. Ema[n]uel Graf Dubšky

Doplňující informace:

Tento terč je zajímavý tím, že autorem je přímo hrabĕ Emanuel Dubský (1806 – 1881), pozdější majitel celého panství. V době, kdy terč maloval, mu bylo pouhých 16 let.

26	26	Velká stŕelnice	1822
----	----	-----------------	------

Stŕelecký terč vsazený do stĕny tzv. velké stŕelnice ve druhém patŕe zámku (pŕesné umístĕní viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum je ve spodní části terče. Na obrázku je lov na divokého kance.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 75,5

Písmo: 3,5; 2 – 1,5; 1 – 2; 1,5 – fraktura

Zühetzen fo ein wildes Schwein, Würde [---]n gröftes Vergnügen fegn.

den 25 August

1822.

27	27	Velká střelnice	1823
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum je ve spodní části terče.

Uprostřed obrázku je srdce a postavy mužů se ho snaží zasáhnout.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 75

Písmo: 3,5 – 1,5 – 3 – humanistická kurzíva

**Der brauste ist jener [---]ren, Siehz schwarze und böse herz/
durchzu[---]n**

[den] 17 Augustus

1823

[Franc] Waschieček

Doplňující informace:

Autorem tohoto terče je opět mistr Vašíček (1768-1847), lysický architekt a stavitel.

28	28	Velká střelnice	1823
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum je ve spodní části terče. Na obrázku je letící lidská postava s křídly.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 71,5

Písmo: 3; 1,5 – 1,5; 1 – 1,5 – humanistická kurzíva

**Wie diese Blüten schön und rein, Sollen kün[---].
Vergehe dan auch meinen nicht. Und liebe [---] Dich.**

den [±2] Jūli 1823

29	29	Velká střelnice	1824
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum, společně se jménem autora, je ve spodní části terče, přímo v obrázku, na kterém jsou dva vojáci v brnění. Jeden z nich jede na koni a v ruce drží červený prapor s českým lvem. Stojící voják má českého lva na štítu.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 52

Písmo: 2,5 – 2; 1 – 1,7 – humanistická kurzíva

[---]an zu brechen. Er wieder n[---]t [.]offer [---]

am 8 August 1824.

[.] Korfak.

30	30	Velká střelnice	1826
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datace je ve spodní části. Na obrázku je muž stojící na louce. Uprostřed terče je klubíčko.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 65

Písmo: 3 – 2 – 1,5 – fraktura

Neš fe nadáš wfŕechno mine, klůbko fe koncem fwine.

đ[en] [---]mno 1826

Doplňují informace:

Jde o jediný terč s českým nápisem.

31	31	Velká střelnice	1826
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum, společně se jménem autora, je ve spodní části terče. Na obrázku je muž na louce.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 75

Písmo: 3,5; 2 – 1,5; 1 – 2; 1,5 – fraktura

Wie diefem feÿ zu muth entde[.]en [..]n[---] und S [---] seigt von fauter wõll.

**Und daß das Herz von [.]ust und Darauth [---] ie [---], [.]ehrt [.]aru und hefh Licht/
zum freüden dienst [---].**

am 3ten September 1826.

Heinrich Litz.

32	32	Velká střelnice	1833
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné

umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Datum je ve spodní části terče, na kterém je hlavním motivem zámek Lysice.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 74,5

Písmo: 3 – 2 – 3,5; 2 – humanistická kurzíva

Şo freuten u[.] die Hęřrschaft [---]tzer Un[d] [---]nen den 16ten [Ju]ny 1833

[---] 1833.

33	33	Velká střelnice	1845
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je ve spodní části terče. V pravé horní části je datum. Na obrázku je alchymista ve své laboratoři.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 78,5

Písmo: 2,5 – 1,5 – 2,8 – humanistická minuskula

[---]yşchiessen

aṃ 20ten July 845

Des Alchymisten Zweck war einst der Stein der Wei[s]er.

Auch unser Zweck macht Gold aus Feuer Bley und Eißen!

Drum wohl remuth – und zjelet gut!

34	34	Velká střelnice	1847
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis, společně s datem, je ve všech čtyřech rozích terče, po obvodu kruhové výseče. Na obrázku je astronom s dalekohledem. Na obloze je nahá ženská postava sedící na oblacích.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 77

Písmo: 3; 2,5 – 1; 0,5 – 2 – humanistická kurzíva

Nafse Witterung raue Winde

Am 15.ten Auguſt 847.

Was ich an den Geſtirn finde.

Hönig

35	35	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je téměř uprostřed terče, na bílé stužce. Datace, společně s monogramy autora, je ve spodní části pod obrázkem s válečnými motivy.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 69

Písmo: 5; 3; 1,5 – 1,3 – 3 – kapitála a humanistická kurzíva

NON [N]ISI IUSSA LOQUOR

Z R

am 4ten July 1[8]47

36	36	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve dvou horních rozích terče mimo kruhovou výseč. Ve spodních rozích potom datace a jméno autora. Dřevěné obložení zasahuje i do terče, proto jsou některá písmena asi z 1/5 skrytá, ale dobře čitelná.

Na obrázku je velký strom, pod ním je muž, který čistí pušku a chystá se zřejmě střelit zajíce, který sedí opodál.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 73,5

Písmo: 3 – 1,5 – 3 – humanistická minuskula

[„]Praktifche Anwendung

Am 3. ^{ten} October 847¹

der Schiefzwolle“.

Karl Kallina

Vysvětlivky:

¹ Nad datem je všeobecné zkracovací znaménko → 1847.

37	37	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Další část textu, společně s datací, je ve spodní části obrázku, na kterém je ústředním motivem lokomotiva.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 65

Písmo: 3 – 2 – 1,5 – humanistická kurzíva

Alles macht Wind

am 25ten July 1847

Un [---] ch [---] meister.

Doplňující informace:

Tento terč je opět dokladem toho, že náměty čerpají z aktuálního dění. V roce 1843 byla totiž zahájena výstavba železniční tratě Brno – Česká Třebová, která byla slavnostně uvedena do provozu v roce 1849.⁵⁹ Tato trať, jako součást prvního železničního koridoru, výrazně přispěla k rozvoji blanenska, tedy i nedalekých Lysic.

⁵⁹ Krejčířík, M.: *Z historie stavby a provozu tratě Brno – Česká Třebová*, In: 160 let železnice v Brně. Brno, České dráhy 1999, s. 14

38	38	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horních rozích terče, po obvodu kruhové výseče. Ve spodních rozích, také po obvodu kruhové výseče, je datum a jméno autora. Na obrázku v popředí sedí rybář, za ním jsou chlapi, kteří se mu posmívají.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 74

Písmo: 5; 4 – 2; 1,5 – 4 – humanistická polokurzíva

**Jungen feid nicht   müthwillig!
am 29. Aügüst   1847. Gerber.**

39	39	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horních rozích terče, po obvodu kruhové výseče. Ve spodních rozích je datum a jméno autora, také po obvodu kruhové výseče.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 73,5

Písmo: 7; 4,5 – 3; 2,5; 1 – 4,5 – humanistická polokurzíva

Serena   luce.

am 1.ten Auguft 847¹   E. Offermann

Doplňující informace:

Můžeme říci, že všechny terče z lysické sbírky jsou laděny humorně. Tento ale nad všemi zcela jistě vyniká. Nápis lze přečíst a přeložit jako „jasným světlem či v jasném světle“, ale

s trochou fantazie jej můžeme přečíst bez překladu, česky, lépe řečeno moravským dialektem. Tuto variantu podporuje i obrázek na daném terči, na kterém v popředí vidíme mužskou postavu na zelené louce, jak vykonává svoji potřebu.

Vysvětlivky:

¹ Nad datem je všeobecné zkracovací znaménko → 1847.

40	40	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části je potom uvedeno datum a jméno autora. Na obrázku je budova a před ní jede kočár tažený dvěma koňmi.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 74

Písmo: 4 – 1,5 – 3 – humanistická kurzíva

**Willkommen mein Gast, wenn du Geld in Peitel hast,
hast du Geld setz dich nieder, hast du keins so gehe bald wieder.**

am 29ten August 1847.

Franz Kutchera.

41	41	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče, opět po obvodu kruhové výseče, je datum a jméno autora. Oproti jiným terčům je nápis tohoto terče na černém podkladu psán červenou barvou (většina ostatních terčů má nápis na bílém podkladu psaný černou barvou). Na obrázku je žena a před ní klečí muž.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 79,5

Písmo: 2 – 1 – 1,5 – humanistická polokurzíva

**Marianka! Wenn Je mir gebens Pussel, sie führ ich Ihne in Theater wenn/
Pischek singte. Jungens auf liebste Frantischek, es fongte on zu regne.**

26. September 1847.

V. Wuschkan.

42	42	Velká střelnice	1847
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části terče, opět po obvodu kruhové výseče, je datum a jméno autora. Tento terč je druhým, který má oproti zbylým nápis psaný červenou barvou na černém podkladu. Další nápis je přímou součástí obrázku – jako tabulka umístěná na pouliční lampě. U lampy stojí tři postavy.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 79

Písmo: 2 – 1,5 – 2,5 – humanistická polokurzíva

**Das ist eine Arm – Uppigsheit! Wie Marmor! Gar Kein Eindruck horror zu/
bringen. Na wort Pareckenschedet, dos't doch an Eindrush gspürst.**

hier ist betrehe
bei G[---] von 50.
Guto verḡathen.

V. Wuschkan.

26. September 1847.

43	43	Velká střelnice	1848
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 73,5

Písmo: 3,5; 1,5 – 2; 1 – 2 – humanistická minuskula a fraktura

Carlo Alberto Italiens Schwer[d]t Ist heute doch des Pulvers werth.

27 Aug

1848.

Doplňující informace:

Na terči je pravděpodobně Karel Albert Sardinský, vévoda savojský, předposlední sardinsko-piemontský král (1831 - 1849). V letech 1848 a 1849 se výrazně angažoval v boji za sjednocení Itálie, což vedlo k první italské válce za nezávislost, ve které bylo sardinsko-piemontské království poraženo, především Rakušany pod vedením maršála Radeckého. Jeho syn, Viktor Emanuel II., se později stal prvním králem sjednocené Itálie.⁶⁰ Tento terč je dokladem toho, že náměty na terčích jsou opravdu aktuální a odráží tehdejší dobu. Podobizna Karla Alberta, na značně prostříleném terči, může dokazovat, jaký názor na něj v Rakousku – Uhersku panoval.

44	44	Velká střelnice	1849
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve všech čtyřech rozích terče po obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je voják na tryskajícím koni.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 73,5

Písmo: 3 – 1,5 – 6 – humanistická minuskula

---

⁶⁰ Procacci, G.: *Dějiny Itálie*. Praha, Lidové noviny 1997

**Wie lich der Wind dreht.
Am 26.ten Auguft. Anton Staraczek.**

1849

45	45	Velká střelnice	1849
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve všech čtyřech rozích terče po obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je myslivec v loďce. Na vodní hladině plave lovecký pes a střelená kachna.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 73,5

Písmo: 3; 2 – 1,5 – 6,3; 3 – humanistická minuskula

Jetz will i dir a Mol zeigen, du Hundsviech, wie ma´ad´ Anten aportirt!

Am 29.ten Juli. Johann Werner

1849.

46	46	Velká střelnice	1849
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Na obrázku je na podstavci (na něm je datace) mísa s hrozný a růží. Kolem poletují dva motýli.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 70

Písmo: 3,5; 3 – 2,3; 2 – 3 – fraktura

Şie warren für so Man chem nur zu sauer.

23ten Sept 1849.

47	47	Velká střelnice	1849
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve všech čtyřech rozích terče po obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je lední medvěd.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 74

Písmo: 3; 2,5 – 1,5; 1 – 6, 2 – humanistická minuskula

**König des Nordens.
Am 22. Juli Niklas.
1849.**

48	48	Velká střelnice	1849
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis, včetně data a jména autora, je ve všech čtyřech rozích terče po obvodu kruhové výseče. Další část nápisu je přímo v obrázku, v jeho horní části, také po obvodu kruhové výseče. Na obrázku je voják, před ním klečí čtyři ženy a prosí za posádku. V každém rohu je potom ještě jednotlivá číslice z datace.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 73,5

Písmo: 3,5; 2,5 – 1 – 8,5; 3 – humanistická minuskula

**Durchlauchtigster auf hohen Thron, Erhöre unfere Bitt, und gieb uns Garnifo.
Die Bitte um Garnfon.**

Am 14ten O[c]ttober 1849.

V: Wufchkann.

1849.

49	49	Velká střelnice	1850
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Další část nápisu je potom v horní části kruhové výseče, přímo v obrázku. Datace a jméno autora je potom ve spodní části terče, také po obvodu kruhové výseče. Na obrázku je malíř, který sedí u malířského stojanu a vedle stojí „model ženy“, kterou má malovat.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 73,5

Písmo: 2,5 – 1,5 – 2,5 – humanistická minuskula

**E[??]ubens, verzeihens, Herr Kunftmaler, können´s ka weiblich/
Modell brauche?“
Curiofe Aufgabe.**

Am 1.ten September 1850.

Anton Rify.

50	50	Velká střelnice	1851
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je po celém obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je ovocný koš.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 78,5

Písmo: 3,5; 3; 2,5 – 2; 1,5 – 3; 6 – humanistická minuskula

**Wenn dich die Lafterzunge fic[h]t, So lafs dir das zum Trofte fagen,
Die felecht´ften Früchte find es i[c]ht. An den die Wefpen nagen.**

V. Wufchkann

Am 21.ten September

1851

51	51	Velká střelnice	1851
----	----	-------------------	------

Strelecky tere vsazeny do steny tzv. velké strelnice ve druhém pate zamku (presne umıstenı viz planek mıstnosti v obrazové pıloze). Vyrobeny ze deva, malovany olejovymi barvami.

Napıs je po celém obvodu kruhové vysee, vetne data a jména autora. V každem rohu je potom jednotliva ıslıce z datace.

Rozmery napisove plochy: 73 x 73,5

Pısmo: 2,5 – 1,5 – 6,5; 3 – humanistická minuskula

Bevölkerung und Runkelruben, Ift as was wir am meisten lieben./

Nur ftaats okonomiefche Richt[un]g. Bezeichnet diefe Dichtung.

V. Wufchkann.

Am 21ten September.

1851

Doplňující informace:

Podle dochovaných archivních fotografií je jasne, že motivem tohoto terče je továrna Dubských v Drnovicıch u Lysic. Továrnu založil v roce 1843 hrabě Emanuel Dubský a stala se nejvýznamnějším vyrobnım podnikem v Drnovicıch. Dávala přací temer dvěma stům lidí.⁶¹

O továrně se mluvilo jako o „dratovne“ nebo „šroubarne“. Vyrábělo se v ní totiž drobne kovove zboží, jako hřebíky, nytky nebo šroubky. Denně až osm set tisíc kusů.

Její výrobky byly oceněny estnou medailí na světové výstavě v Londýně v roce 1851.⁶²

61 Bransky, J.: *Drnovice v minulosti dávné i nedavne*. Obecní urad Drnovice 2010, s. 83 a 110

62 Tamtez, s. 110 - 111

Pro továrnu se stala osudovou hospodářská krize ve 30. letech 20. století. Výroba byla zastavena 21. ledna 1932. Bohužel neúspěšně se zaměstnanci snažili o obnovu výroby. V roce 1934 byly výrobní stroje odvezeny, některé dokonce zničeny. Budova zůstala prázdná do roku 1942, kdy v ní byla zřízena výroba dřevěných hraček.⁶³ Stejně jako na zámek, tak i na továrnu byla po květnu 1945 uvalena národní správa jako na konfiskát. V roce 1948 se novým vlastníkem stala společnost Tylex Letovice, která v budově zavedla výrobu krajek. V roce 1965 zde byla jako na jediném místě v republice zavedena výroba paličkové krajky, které zde pokračuje dodnes.⁶⁴

52	52	Velká střelnice	1853
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve spodní části terče pod obrázkem. Nápis je uprostřed rozdělen erbem.¹ Erb zároveň odděluje i dataci, z každé strany jsou dvě číslice. Na obrázku je dáma na koni, vedle běží pes.

Rozměry nápisové plochy: 73,7 x 73,7

Písmo: 1,8 – ± 1,8² – kapitála

LUDWIG FREIHERR   VON TURKHEIM

18   53.

Vysvětlivky:

¹Čtvrčený štít. Na prvním a čtvrtém zlatém poli rytíř v brnění. Na druhém a třetím červeném poli zlatý dvouocasý lev. Nad štítem koruna.

² Rozměr číslic je pouze přibližný, protože jsou z nich vidět asi 2/3.

53	53	Velká střelnice	1855
-----------	----	-----------------	-------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné

⁶³ Tamtéž, s. 157

⁶⁴ Bránský, J.: *Drnovice*, s. 169 - 170

umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je po celém obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je ženská postava a voják. Oba stojí u vojenského děla.

Rozměry nápisové plochy: 73,2 x 78,3

Písmo: 3; 1,5 – 2; 0,5 – 6; 0,5 – humanistická minuskula

**Herr Kanonier. Was haben wir
denn? einen Prinzen oder eine Prinzessin¹?
Waas i nit! wird schon Herr Oberleutenant
bestimmen!**
Wilhelm Baron v. Podstatzky Am 19.ten August 1855.
1855.

Vysvětlivky:

¹ Nad n je všeobecné zkracovací znaménko → Prinzessinnen.

54	54	Velká střelnice	1855
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je ve všech čtyřech rozích po obvodu kruhové výseče. V každém rohu je potom jednotlivá číslice z datace. Na obrázku je myslivec, který společně se svým psem přelézal po kládě přes potok. Na zádech má střeleného srnce.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 71,5

Písmo: 3,5; 2 – 2; 1 – 6; 1 – humanistická minuskula

**Philax! Philax! foll ich den¹ mir
Teufelsgwalt ins Wasser?**
Wilhelm Baron v. Podstatzky Am 19: August 1855.
1855

Vysvětlivky:

¹ Nad „n“ je všeobecné zkracovací znaménko → denn.

55	55	Velká střelnice	1857
----	----	-----------------	------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný olejovými barvami.

Nápis je rozdělen na dvě části, ve spodní i horní části terče, vždy po obvodu kruhové výseče. Ve spodní části je potom doplněno i jméno autora. V každém rohu terče je jednotlivá číslice z data. Na obrázku stojí dva muži před budovou notářství, což dokládá nápis nad vchodem do budovy.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 79,5

Písmo: 4; 3; 2,5 – 1,5; 1 – 5 – humanistická minuskula

Ei, Herr, kenne Se mer nit. fage, wo denn e Schwitzbad ift?“

NOTARIAT.

**Hier, Freud, hier! Da werd´ihm auch gleich zur Ader gelassen und/
g´fchröpft.“**

Maxm:

Pollak

1857.

56	56	Velká střelnice	Bez datace, asi 20. léta 19. století
----	----	-----------------	---

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. Ústředním motivem terče je kominík.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 64

Písmo: 4,5 – 2 – fraktura

Dü darfft mich nür verfangen So bin ich schon gefangen.

57	57	Velká střelnice	Bez datace, asi 20. léta 19. století
----	----	-----------------	--------------------------------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami. Na obrázku je ženská postava na poli, která seje obilí.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 71,5

Písmo: 5 – 2 – fraktura

Gott, der auch die Raben nährt, hat uns allseit was b[---]t.

58	58	Velká střelnice	Bez datace, asi 20. léta 19. století
----	----	-----------------	--------------------------------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný temperovými barvami. V levé části obrázku je zachycena venkovská hospoda, do které míří i muž vezoucí další dva muže na trakači.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče.

Rozměry nápisové plochy: 73,5 x 66,5

Písmo: 5 – 2 – fraktura

[---] taf [---] be fl[---] W[---] ha[---]n [---]

59	59	Velká střelnice	Bez datace, asi 20. léta 19. století
----	----	-----------------	--------------------------------------

Střelecký terč vsazený do stěny tzv. velké střelnice ve druhém patře zámku (přesné umístění viz. plánek místnosti v obrazové příloze). Vyrobený ze dřeva, malovaný

temperovými barvami.

Nápis je v horní části terče, po obvodu kruhové výseče. V levé části terče je kapela, v práce skupina mužů hrající karty. Hrací karty jsou i uprostřed terče.

Rozměry nápisové plochy: 73 x 73,5

Písmo: 3 – 1,5; 0,5 – fraktura

Wer heüte der Vakāt wird mach[e]n [---] zür Freüde die Vösser krachen.

verloren

prefanz

zweii kart[en] Pakat angesegt.

4.3 Lapidárium

60	60	Lapidárium	80. léta 17. století
----	----	------------	----------------------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyroběný z pískovce. Deska je obdelníková, rytý nápis je v karuši ve tvaru srdce. Ve spodní části je patrná ještě oválná kartuše, dnes už bez reliéfu. Nápis je hůře čitelný (pouze pomocí hmatu), heraldicky levá strana není čitelná vůbec.

Rozměry nápisové plochy: 76 x 42

Písmo: 3; 3,5 – 3 – kapitála

AO 168[.]

APPRIL IST IN G [---]

DE[R] EHRBAR [---]

IG: OPPITZ BO [---]

WVNDARTZ [---]

HDERHELEN [---]

TERS:3.IAN [---]

IHR GN [---]

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Ferdinanda Ignáce Oppitze (1652 – 168?), ranhojiče z Boskovic.

Sloužil jako jeden stupeň schodů do zahrady na kunštátské faře, proto je jedna jeho strana sešlapaná a tedy nečitelná.⁶⁵

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus. Lapidárium v zámeckém sklepení v Lysicích, historické souvislosti a okolnosti jeho vzniku*, In: Sborník muzea Blansko. Blansko 2010, s. 40

61	61, 61_II	Lapidárium	1754
----	-----------	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Rytý nápis je na oválné desce rámované baldachýnem.

Rozměry nápisové plochy: 128 x 79

Písmo: 2,5; 1,5; 1,3 – 1,3 – kapitála

**HIER RÚHET IN DEN HERRN
DER HOCH WOHLGEBORNE HERR HERR
FRANTZ AVGVSTIN FREY=HERR VON WALDORF
HERR AVF PAWLOWITZ
DEN SEINE TVGENDEN BEÿ GOTT, VND DEN
MENSCHEN BELIEBT GEMACHT
DANN
ER WAR EIN EVFFRIGER BEFERDERER DER EHRE GOTTES,
EIN GROSSER VEREHRER DER GEISTLIGKEIT,
VND EIN SORG=TRAGENDER VATTER DEREN ARMEN.
IST DEMNACHT AVS DEM ZEITLICHEN LEBEN ZV
DEN EWIGEN BERVFFEN WORDEN,**

---

65 Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 40

IN 47. JAHR SEINES ALTERS DEN 30. APRILIS A:1754.

**DV6 MENSCH DER DV DIESES LESEST,
SAGE NVR VON HERTZEN GANTZ BEREITH
GOTT SEY LOB VND EHR ZV JEDER ZEIT,
IHM ABER DIE SISSE RVHE IN EWIGKEIT.**

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Františka Augustina svobodného pána z Waldorfu (1707 – 1754), královského hejtmana brněnského kraje. Původně byl umístěn ve farním kostele Narození Panny Marie v Jimramově.⁶⁶

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 38

62	62	Lapidárium	1774
----	----	------------	------

Fragment náhrobního kamene dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Na fragmentu oválné desky, zdobené rámem s volutami, je rytý nápis.

Rozměry nápisové plochy: 34 x 43,5

Písmo: 2,5 – 2,5 – kapitála

**JA MATAUSS ENDL
51. ROK MAGICE.DUSSI
BOHU JSEM POROUČZIL
DNE 29. JANUARI ROKU
b774 KOSTI ME UNA
VENE.ZDE.ODPOČZI
VAJÍ.VSKRISSENI.POD T
IMTO.KŘZIZEM.OČZEKAṼA**

---

⁶⁶ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 38

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Matouše Endla (1723 – 1774), kameníka a kostelníka z Nedvědice. Původně byl uložen na nedvědickém hřbitově u farního kostela sv. Kunhuty.⁶⁷

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 41

63	63	Lapidárium	1803
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Nápis je rytý.

Rozměry nápisové plochy: 49 x 37

Písmo: 5,5 – 4 – 5 – humanistická minuskula

Cath von Okacz
den 12 Jun: 1803.
+ ¹
Dein AndenKen
bleibt mir heilig.
JvO

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Kateřiny von Okacz (1760 – 1803), manželky policejního ředitele v Brně Jana Nepomuka von Okacz.⁶⁸

Původně byl umístěn ve hřbitovní zdi u farního kostela sv. Jana Křtitele v Doubravici.⁶⁹

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 37

---

67 Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 41

68 V katalogu je s ním spojen nápis č. 66

69 Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 37

Vysvětlivky:

¹ Rytý kříž.

64	64	Lapidárium	1803
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Nápis je rytý. První dva řádky jsou zvýrazněné černou barvou. Nad samotným nápisem je reliéf IHS – z rozšířeného H vychází kříž.

Rozměry nápisové plochy: 82 x 47,5

Písmo: 8; 6; 5 – 4; 3 – 4 – novogotická polokurzíva

IHS

Zde geft Pochowana

Gohanna Manželka

Gofepha Oprffala věku

fweho 47 let mněla

Kdiž roku 1803 února

24 Tomuto fwetu wale dala. deg Bože

aby Radoft Wiečno

Mniela

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Johany Opšálové (1756 – 1803), manželky Josefa Opršála, kostelníka z Nedvědice.

Původně byl umístěn v Nedvědici na hřbitově u farního kostela sv. Kunhuty.⁷⁰

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42

---

⁷⁰ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42

65	65	Lapidárium	1806
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Nápis je rytý. Nápisová deska je zvonovitého tvaru, ozdobená rámem a ve spodní části ukončená volutami. Nad ní je deska tvaru kříže, ve kterém je reliéf IHS – z rozšířeného H vychází kříž a pod písmeny je reliéf srdce s třemi hřeby.

Rozměry nápisové plochy: 107 x 58

Písmo: 8; 3,5 – 2,5 – 3,5 – novogotická polokurzíva

IHS

**Zde w Panu
odpočiwagi Manzeli
wzdy fobě wěrnny Karel
Petera a Paulina Sladek
37 let u Peršitena Umřel dne
3 Iuny 1806ho wěku fweho
ofmdefat 4ho Ona wřak 27 Února
1795ho Wěku fweho Padeřat 6ho deg
gim buh lehke odpočinu
ti Swetlo wěčne
at gim fwiti**

Doplňující informace:

Jde o náhrobek manželů Karla (1722 – 1806) a Pauliny (1739 - 1795) Peterových. Karel Petera byl pernštejnský sládek, dříve sládek v Drnovicích u Lysic. Paulina byla jeho druhá manželka.

Původně byl umístěn v Nedvědicí na hřbitově u faniho kostela sv. Kunhuty.⁷¹

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 41

66	63	Lapidárium	1817
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z mramoru. Nápis je rytý a velmi špatně čitelný, pouze pomocí hmatu.

Rozměry nápisové plochy: 76,5 x 46,5

Písmo: 3,5 – 2 – 3,5 – humanistická polokurzíva

Hier ruhet
Johann Nepomuk von Okacz
K. K. Gubernial Rath
und
Polizey Director in Brünn
Er starb
am 7ten Septem: 1817 im 65 Jahre
seines Alters
Mit Ruhm und Ehre diente Er
50 Jahre dem Staate.
Durch Menschenliebe und
Herzengütte erwarb Er sich
allgemeine Verehrung.

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Jana Nepomuka Okacze (1752 – 1817), který byl c.k. gubernálním radou a od roku 1785 prvním policejním ředitelem v Brně. V roce 1786 byl dokonce povýšen do šlechtického stavu.

---

⁷¹ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 41

Původně byl umístěn ve hřbitovní zdi u vchodu do farního kostela sv. Jana Křtitele v Doubravici.⁷²

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 38

67	67	Lapidárium	1824
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z pískovce. Nápis je rytý a velmi špatně čitelný. Celkový stav celého náhrobku je velmi špatný, horní část až fragmentální. Ve spodní části pod nápisem je reliéf lebky se zkříženými hnáty.

Rozměry nápisové plochy: 130 x 79

Písmo: 6; 4 – 4 – kapitála

[---] G [---] GATTIN
THER[ES] PESCHEK
[GEST]ORB. AM 13. SEPT. 1824
[IM 26 J]AHR IHRES LEBENS
[2] TAGE [A]LTER TOCHTER
ROSALIE
AM 6. S[EPT.] 1824
WIDMET
[ZU D]ER DENKMAHL JHR
HINTERLASSENER GATTE.
C:E:P:

Doplňující informace:

Jde o společný náhrobek matky Terezy Peškové (1798 – 1824) s dcerou Rozálií (1824 - 1824).

Původně umístěný v Knínicích na hřbitově u farního kostela sv. Marka.⁷³

---

⁷² Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 38

⁷³ Tamtéž, s. 39

Při zpracovávání tohoto nápisu jsem vycházela především z práce Leoše Vaška. Měl totiž přístup k většině chybějících částí, které z náhrobku již dříve opadaly a mohl se tak pokusit o rekonstrukci.

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 39

68	68	Lapidárium	1836
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyroběný z pískovce. Nápis je rytý a velmi špatně čitelný, pouze pomocí hmatu. Nad nápisovou plochou je plastika andělíčka. Pod nápisem je reliéf zkřížených pochodní v oválné kartuši.

Rozměry nápisové plochy: 113,5 x 63, /andělíček 45 x 63/

Písmo: 5 – 2 – 4 – humanistická polokurzíva

**Hier ruhet
Gattin Mutter Freund
Von den Seinigen demuthsvoll
beweint
Die den hohen Trost empfinden
Die Selige einst zu finden
Justina ZeraK geb: den 11 Jänn 773¹
und
wieder geb: den 8. Febr: 836¹
Ruhe ihrer Asche**

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Justiny Zerákové (1780 – 1836), manželky Matouše Zeráka, tesaře ze Spešova.

Původně umístěný na jižní fasádě farního kostela sv. Jiří v Bořitově.⁷⁴

---

⁷⁴ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 36

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 36

Vysvětlivky:

¹ Nad číslicemi je všeobecné zkracovací znaménko → 1773 a 1836.

69	69	Lapidárium	1840
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyroběný z vápence. Nápis je rytý a velmi špatně čitelný, pouze pomocí hmatu.

Rozměry nápisové plochy: 99,5 x 52,5

Písmo: 4; 2 – 2 – kapitála

**FRANC. VINCENC.
HORAK
LETTOWITZER
DECANATS ADMINISTR.
UND
PFARRER IN BORSTENDORF
GEBOR. 7. FEBR. 1782
GESTORB. 31. JULI 184/0**

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Františka Horáka (1782 – 1840), faráře v Bořitově a administrátora letovického děkanství.

Původně byl umístěn na jižní fasádě farního kostela sv. Jiří v Bořitově.⁷⁵

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 36

---

⁷⁵ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 36

70	70	Lapidárium	1866
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z pískovce. Nápis je rytý. V horní části nad nápisem je reliéf kalicha. Nápis s údaji o zemřelém je od zbývajících nápisů oddělen vodorovnou čarou, která je přerušena třemi ovály (prostřední z nich je větší).

Rozměry nápisové plochy: 137 x 73

Písmo: 3; 3,5 – 2 – 3,4 – humanistická polokurzíva

[Zde] odpočívá
paṅ JAN KINZL
kons. rada a far[ář]
sebranický
narozen dne 8. [pro]
since 1787 u[snul]
v Pánu 18. září 866
o 79 roce věku svého
 -----O-----O-----O-----
[O]dpočinutí věčné
dejž mu
o Pane

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Jana Kinzla (1787 – 1866), sebranického faráře a konsistorního rady.

Původně byl umístěn v Sebranicích na jižní fasádě farního kostela Nanebevzetí Panny Marie.⁷⁶

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42

---

⁷⁶ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42

71	71	Lapidárium	1895
----	----	------------	------

Náhrobní kámen dnes umístěný v zámeckém lapidáriu (přesné umístění viz plánek lapidária v obrazové příloze). Vyrobený z pískovce. Nápis je rytý. Nápisová deska je zdobená rámem a nad nápisem je kříž s rameny ukončenými květy, vychází z něj paprsky.

Rozměry nápisové plochy: 77,5 x 63

Písmo: 4; 2 – 1,5; 1 – 2 – humanistická minuskula

+

P. KAREL B. VOSYKA.

farář zdejší,

čestný občan Sebranický a Voděradský,

čestný člen hasičsk. sb. v Sebranicích,

místopředseda hosp. sp. v Boskovicích.

* 14. XII. 1840 na Pouchově

u Hradce Kr. + 13. X. 1895

¹**V ruce Tvé poroučím ducha svého
vysvobodil's mne Hospodine Bože pravil**

Doplňující informace:

Jde o náhrobek Karla Vosyky (1840 – 1895), mimo jiné sebranického faráře.

Původně byl umístěn v Sebranicích na jižní fasádě farního kostela Nanebevzetí Panny Marie.⁷⁷

Literatura:

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42 – 43

---

⁷⁷ Vašek, L.: *Vivit post funera virtus*, s. 42 – 43

Vysvětlivky:

¹ Lukáš 23, 46

4.4 Zahrada a salla terrena

72	72, 72_II	Salla terrena	1866
----	-----------	---------------	------

Nápis v lodžii salla terreny nad vstupem do prvního patra severního křídla zámku. Vytvořený vápennými barvami přímo na omítce. Stav dochování je velmi špatný, asi třetina textu v současnosti chybí, omítka je opadaná a většina zbylých písmen je poškozená. S pomocí starší literatury jsem ale mohla téměř všechny chybějící části doplnit.

Rozměry nápisové plochy: ± 102 x ± 204¹

Písmo: pro špatnou přístupnost nezměřeno – fraktura

D²[avid d]er H²eilig ift

[S²alomo]n der W²eiß ift

[A²]bs[ol]oŋ dę G²eh[- -] ift

S²[am]son der S²tark ift

D²iese V²ier zŋ aller F²r[ist]

W²erden b[etrogen durch] W²eiber ift.

[A²]ŋ[n]o 1666.

Literatura:

BIRNBAUMOVÁ, A.: *Rekonstrukce dvou moravských renesančních zahrad. Zahrada v Lysicích*, In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, roč. X, Brno 1961, s. 271

Vysvětlivky:

¹ Pro horší přístupnost nebylo možné zcela přesně změřit rozměry, uvádím proto pouze přibližná čísla.

² Písmena jsou oproti zbylému textu psána modře.

73	73, 73_II	Salla terrena	1866
----	-----------	---------------	------

Nápis v lodžii salla terreny nad vstupem do sálu salla terreny. Vytvořený vápennými barvami přímo na omítce. Stav dochování je velmi špatný, v důsledku opadávání omítky asi třetina textu v současnosti chybí. S pomocí starší literatury jsem ale mohla chybějící části doplnit.

Rozměry nápisové plochy: ± 49 x ± 191 ¹

Písmo: pro špatnou přístupnost nezměřeno ¹ – fraktura

[Je höher die G]locken je schner's G² elaut.

[Je w]ei[t d]ie P²reußen, je gro³ßer di[e F²re]ud.

[A²]nno 1866.

Literatura:

BIRNBAUMOVÁ, A.: *Rekonstrukce dvou moravských renesančních zahrad*, s. 271

Vysvětlivky:

¹ Pro horší přístupnost nebylo možné zcela přesně změřit rozměry, uvádím proto pouze přibližná čísla.

² Písmena jsou oproti zbylému textu psána modře.

³ Nad písmenem „o“ je nadepsáno malé „e“.

74	74, 74_II	Zahrada	1867
----	-----------	---------	------

Náhrobní kámen umístěný ve spodní části zámecké zahrady pod velkým bukem lesním.

Vyrobený z mramoru. Nápis je tesaný.

Rozměry nápisové plochy: 31,5 x 46,5

Písmo: 8 – 4,5 – 6,5 – humanistická minuskula

Šobri

1854. 1867.

Doplňující informace:

Není ničím neobvyklým, že se v zámeckých parcích setkáme se zvířecími hřbitovy, nejčastěji se psími. Jeden takový zvířecí hřbitov byl i v lysické oboře, zhruba s 20 náhrobky. Ty ale byly později rozkradeny a zchoval se pouze jeden, a to náhrobek koně, což není moc obvyklé. V 60. letech 20. století byl přenesen do zámecké zahrady pod severovýchodní fasádu zámku. V roce 2000 byl přenesen na vhodnější místo, kudy vede prohlídková trasa.⁷⁸

4.5 Hrobka

75	75	Rodinná hrobka	1812
----	----	----------------	------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vpravo. Vyrobený z vnitřního mramoru. Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 6,5; 5; 3,5 – 2,5 – 4 – kapitála a humanistická minuskula

FRANZ GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

k.k. Kämmerer u.geheimer Rath,

Oberst Landrichter

u.Landrechts Präsident in Mähren

geb.am 5. Mai 1750

gest.am 25.Aug.1812

Doplňující informace:

Franz hrabě Dubský z Třebomyslic (1750 – 1812) byl zakladatelem lysické větve Dubských. Oženil se s Antonii Piati, jedinou dědičkou panství Lysice a Drnovice. Sám ale

---

⁷⁸ Sedláček, T.: *Psí hřbitovy v zámeckých parcích na Moravě*, In: Památková péče na Moravě. Sepulkrální památky 13/2007. Brno, Národní památkový ústav 2007

byl majitelem pouze od roku 1811 do roku 1812, kdy zemřel. V roce 1810 získal pro sebe i pro své potomky dědičného hraběcího titulu. Ve stejném roce jej císař František I. ustanovil prezidentem Moravsko-slezského zemského práva a nejvyšším moravským zemským sudím.⁷⁹

76	76	Rodinná hrobka	1834 a 1879
----	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vpravo. Vyrobený z vnitřního mramoru. Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou a je pouze ve spodní polovině desky. V horní polovině je pouze stejná dělicí čára jako ve spodní části.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 3,5; 3; 2 – 1 – 3 – kapitála a humanistická minuskula

HEDWIG GRÄFIN DUBSKY

FREIH VON TRZEBOMYSLIC

geb. am 23. Okt. 1878 – gest.am 18.Mai 1879

UDALRICH GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

geb. am 29.März1834,gest.am3.Mai 1834.

Doplňující informace:

Na této náhrobní desce je zvláštní především její rozvržení. Je zcela jasné, že bylo zamýšleno na ni doplnit další dvě jména, ale již k tomu nedošlo. Je až neuvěřitelné, že Hedwig (1878 – 1879) zemřela až 45 let po svém strýci Udalrichovi (celým jménem Udalrich Gottlob hrabě Dubský (1834 - 1834)⁸⁰) a přesto mají společnou náhrobní desku. Dá se to ale logicky vysvětlit. Společné totiž oba mají to, že zemřeli v nedožitém jednom roce svého života, tudíž jejich malé rakvičky byly pravděpodobně uloženy na stejné polici

---

⁷⁹ Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 29

⁸⁰ Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století* [online]. 2007 [cit. 2013-04-11]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/135469/pedf_b/, s. 31

a náhrobní desky, dříve umístěné v kapli, kopírovaly přesně uložení rakví v přízemí pod nimi.

77	75	Rodinná hrobka	1843
----	----	----------------	------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vpravo, vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 6,5; 5; 3,5 – 2,5 – 4 – kapitála a humanistická minuskula

ANTONIA GRÄFIN DUBSKY

FREIIN VON TRZEBOMYSLIC

GEBOR'NE PIATI VON DIRNOWITZ

Herrin der Herrschaft

Lissitz und Dirnowitz

geb. am 13.Sept. 1773 ,

gest. am 4. Jänner 1843.

Doplňující informace:

Po smrti svého manžela Franze Dubského byla Antonie Dubská (1773 - 1843) jedinou majitelkou lysického zámku v letech 1812 – 1843. Ačkoliv zemřela bez sepsání závěti, stal se dědicem její jediný syn a nejvýznamnější představitel rodu Emanuel Dubský (1806 – 1881).

78	78	Rodinná hrobka	1848
----	----	----------------	------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vpravo. Je umístěný na společném stojanu s dalším náhrobním kamenem (nápis č. 79). Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 33 x 74,5

Písmo: 4,5; 3,5; 2,5 – 1,5 – 2,5 – kapitála a humanistická minuskula

HERMINE GRÄFIN DUBSKY

FREIIN VON TRZEBOMYSLIC

geb am 29.Dez. 1841,

gest am 18.Feb. 1848.

79	78	Rodinná hrobka	1851
----	----	----------------	------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vpravo. Je umístěný na společném stojanu s dalším náhrobním kamenem (nápis č. 78), vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 33 x 74,5

Písmo: 4,5; 3,5; 2,5 – 1,5 – 2,5 – kapitála a humanistická minuskula

SERAPHINE GRÄFIN DUBSKY

FREIIN VON TRZEBOMYSLIC

geb. am 20. Dez. 1837,

gest. am 3.Jänner 1851.

Doplňující informace:

Serafína hraběnka Dubská (1837 – 1851) zemřela v pouhých 14 letech na následky úrazu, při kterém ochrnula a oslepla a nedlouho poté zemřela.⁸¹

80	80	Rodinná hrobka	1866
----	----	----------------	------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vpravo. Je umístěný na společném stojanu s dalším náhrobním kamenem (nápis č. 85). Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 33 x 74,5

Písmo: 4,5; 3,5; 2,5 – 1,5 – 2,5 – kapitála a humanistická minuskula

ALPHONS GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

---

81 MZA Brno, G 141 – Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 8, inv. č. 19, f. 7

K.K.Oberlieutenant im 11.Curafsier Regt.

geb. am 22. Sept. 1843,

gefallen im Gefechte bei Wysokow

am 26. Juni 1866.

Doplňující informace:

Z nápisu zjišťujeme, že nadporučík Alphons, celým jménem Alfons Gottlob hrabě Dubský (1843 – 1866)⁸², padl v bitvě u Vysokova, což je vesnička kousek od Náchoda. Šlo o jednu z prvních větších bitev prusko-rakouské války. Přímo tam byl i pochován, ale po roce byla provedena exhumace a jeho ostatky byly převezeny do lysické hrobky.⁸³

81	81	Rodinná hrobka	1872
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vpravo. Na stojanu je pouze tento náhrobní kámen, ale horní polovina je prázdná. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 33 x 74,5

Písmo: 4,5; 3,5; 2,5 – 1,5 – 2,5 – kapitála a humanistická minuskula

RICHARD GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

geb. am 20. Feber 1845,

gest. am 15. August 1872.

Doplňující informace:

Richard, celým jménem Richard Gottlob hrabě Dubský (1845 – 1872)⁸⁴, se stal poručíkem u Hulánů a byl zavražděn v Uhrách.⁸⁵

82	82	Rodinná hrobka	1881
-----------	----	----------------	-------------

Kamenná deska nad vstupem do hrobky.

82 Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 34

83 Kubíček, V. – Turek, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, SZ Lysice, s. 287

84 Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 34

85 Kubíček, V. – Turek, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*, s. 287

Nápis je tesaný na kamenné kartuši. Nad ní je kamenná kruhová kartuše s tesaným znakem Dubských z Třebomyšlic.¹

Rozměry nápisové plochy: pro špatnou přístupnost nezměřeno

Písmo: pro špatnou přístupnost nezměřeno – kapitála

RODINA DUBSKY z TREBOMYSLIC

Vysvětlivky:

¹ Na [modrém] štítě [stříbrné] buvolí rohy, prostrkané z vnější strany vždy třemi lidskými rukami [přirozené] barvy. Na štítě turnajová přilba, z které vlají [modro-stříbrná] přikryvadla. Na přilbě je korunka a na ní klenot opakující znamení na štítě.⁸⁶

83	83, 83_II	Rodinná hrobka	1881
----	-----------	----------------	------

Náhrobní nápis umístěný na čelní stěně hrobky. Vyrobený z mramoru. Pravděpodobně pochází z doby stavby hrobky, tedy z roku 1881.

Nápis je tesaný a střídavě zvýrazněný třemi barvami: zlatá-modrá-červená. V důsledku vysoké vlhkosti a zatékání vody do hrobky jsou některá písmena hůře čitelná, protože se barva vymývá.

Rozměry nápisové plochy: ± 37 x ± 312¹

Písmo: ± 20¹ – kapitála

W²IRKEN⁴ S³EI⁴ D³EN⁴ L²EBENDEN⁴ D²OCH⁴ D³EN⁴ T²ODTEN⁴ /
S³EI⁴ D³IE⁴ R²UHE⁴ !²

Vysvětlivky:

¹ Pro horší přístupnost nebylo možné zcela přesně změřit rozměry, uvádím proto pouze přibližná čísla.

² Začáteční písmena zvýrazněná zlatou barvou (W, L, D, T, R, !).

³ Začáteční písmena zvýrazněná červenou barvou (S, D, D, S, D).

⁴ Ostatní písmena zvýrazněná modrou barvou.

---

⁸⁶ Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 88 – 89

84	84	Rodinná hrobka	1881
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vlevo. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 7; 5; 3,8; 3 – 2,5 – 4 – kapitála a humanistická minuskula

EMANUEL GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

k.k. Kämmerer u.geheimer Rath,

Director der k.k.m.schl. Gesellschaft

für Ackerbau Natur u.Landeskunde

geb. am 20. Febr 1806,

gest. am 19. Sept. 1881.

Doplňující informace:

Emanuel, celým jménem Emanuel Leopold Ulrich Hans Nepomuk hrabě Dubský (1806 – 1881)⁸⁷, nejvýznamnější představitel lysické větve Dubských. Majitelem lysického panství byl v letech 1843 – 1881. Ve své době byl jednou z nejváženějších osob na Moravě. Byl mimo jiné císařsko-královský komoří a tajný rada a v roce 1861 byl jmenován moravským zemským hejtmanem. Byl i příznivcem českých obrozeneckých národních snah a milovníkem umění.⁸⁸

Už od mladého věku se zajímal o historii, heraldiku či genealogii. Právě jeho zájem o heraldiku vedl k tomu, že v roce 1833 prosadil na zemském sněmu, aby se do moravských zemských desk dodatečně vložily všechny známé erby.⁸⁹

85	80	Rodinná hrobka	1886
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vpravo. Je umístěný na společném

⁸⁷ Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 17

⁸⁸ Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 30

⁸⁹ Kubiček, V. – Turek, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*, s. 277

stojanu s dalším náhrobním kamenem (nápis č. 80). Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 33 x 74,5

Písmo: 4,5; 3,5; 2,5 – 1,5 – 2,5 – kapitála a humanistická minuskula

BENNO GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

K.k. Kämmerer

geb. am 28.Juli 1840, gest. am 18.Juli 1886.

86	84	Rodinná hrobka	1887
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vlevo. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 7; 5; 3,8; 3 – 2,5 – 4 – kapitála a humanistická minuskula

MATHILDE GRÄFIN DUBSKY

FREIIN VON TRZEBOMYSLIC

GEB. GRÄFIN VON HERRIN VON ZIEROTIN

FREIIN VON LILGENAU

Palastdame J.M. der Kaiserin

I. Vorsteherin des Kinderspital Vereines

zum heil. Cyril und Methud in Brünn.

geb. 27. Nov. 1808,

gest. 15 Okt. 1887.

Doplňující informace:

Mathilde Dubská (1808 – 1887) byla jednou z předních dvorních dam u císařského dvora, ale do historie se zapsala především jako zakladatelka první dětské nemocnice na Moravě, která v Brně – Černých polích stojí dodnes.⁹⁰

---

90 Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 30

87	87	Rodinná hrobka	1907
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vlevo. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 6,5; 4,5; 3,5; 3 – 2,5 – 3 – kapitála a humanistická minuskula

GUIDO GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

k. k. Kämmerer u.geheim. Rath

k. u k. Generalmajor

geb. am 19. März 1835,

gest. am 22. Februar 1907.

Doplňující informace:

Quido, celým jménem Quido Gottlob hrabě Dubský (1835 – 1907),⁹¹ se po svém otci Emanuelovi Dubském stal pokračovatel rodu. Panství vlastnil v letech 1881 – 1907. Byl prezidentem Moravsko-slezského lesnického spolku v Brně, oficírem rakouské armády, později byl povýšen do hodnosti generálmajora. Od roku 1882 zasedal v moravském zemském sněmu.⁹²

88	76	Rodinná hrobka	1909
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vpravo. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 6,7; 4,5; 3,5; – 2,5 – 3 – kapitála a humanistická minuskula

ERWIN GRAF DUBSKY

FREIHERR VON TRZEBOMYSLIC

⁹¹ Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 32

⁹² Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 31

k. u. k. Korvetten kapitän

geb. am 23. Juni 1836

gest. am 16. Oktober 1909

Doplňující informace:

Ervín, celým jménem Ervín Gottlob hrabě Dubský (1836 – 1909),⁹³ je zřejmě nejzajímavějším členem rodiny Dubských. Téměř celý jeho život je spjat s rakouským námořnictvem. Během své kariéry to dotáhl až na korvetního kapitána. Během svých námořních cest do různých koutů světa nasbíral spousty vzácných exotických zbraní či knih.⁹⁴ Velmi cenná jsou například fotoalba z jeho cest, ale i jiné zajímavé předměty, které jsou dnes uchovávané převážně v depozitářích na zámku v Lysicích.

89	87	Rodinná hrobka	1942
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v zadní části hrobky vlevo. Vyrobený z vnitřního mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou.

Rozměry nápisové plochy: 91 x 61

Písmo: 6,5; 4,5; 3,5; 3 – 2,5 – 3 – kapitála a humanistická minuskula

ELISABETH GRÄFIN DUBSKY

GEB. GRÄFIN KINSKI

von Wchinitz und Tettau

Sternkreuzordensdame

geb. Prag 7. Mai 1855

gest. Triesch 24. Nov. 1942

90	90	Rodinná hrobka	2000
-----------	----	----------------	-------------

Náhrobní kámen umístěný v přední části hrobky vlevo. Vyrobený z mramoru.

Nápis je tesaný a zvýrazněný bílou barvou. Vlevo od nápisu je rodinný erb Dubských z Třebomyslic¹ a vpravo od nápisu je rodinný erb Mittrovských².

93 Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 32

94 Hodeček, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, s. 31

Rozměry nápisové plochy: 50,5 x 111

Písmo: 3,5; 2,5; 2 – 2 – kapitála

ALBRECHT GRAF DUBSKÝ

* 12. VII. 1882 + 11. X. 1962

JULIANE GRÄFIN DUBSKÝ

* 15. VI. 1898 + 4. VI. 1986

KARL GRAF MITTROWSKY

* 28. XI. 1905 + 8. VI. 1969

R. I. P.

Doplňující informace:

Albrecht, celým jménem Albrecht Gottlob Alois Ernest hrabě Dubský (1882 – 1962),⁹⁵ byl posledním šlechtickým majitelem Lysic, které vlastnil do roku 1945. V roce 1919 se oženil s Julianou Marií Emilií Sophií Josephou Vladimírou hraběnkou Mittrovskou (1898 – 1986).⁹⁶

Tento náhrobní kámen byl vytvořen až v roce 2000, tedy v roce, kdy se podařilo splnit posledním majitelům jejich přání – být pohřbeni vedle svých předků v rodinné hrobce v Lysicích. Jejich ostatky sem byly převezeny z Vídně, společně i s ostatky Julianina bratra Karla, hraběte Mittrovského (1905 – 1969).

Vysvětlivky:

¹ Na [modrém] štítě [stříbrné] buvolí rohy, prostrkané z vnější strany vždy třemi lidskými rukami [přirozené] barvy.⁹⁷

² Na červeném štítě stříbrný kůl.⁹⁸

---

⁹⁵ Vaňková, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století*, s. 44

⁹⁶ Tamtéž, s. 44

⁹⁷ Janáček, J. - Louda, J.: *České erby*, s. 88 – 89

⁹⁸ Tamtéž, s. 204 – 205

5. Závěr

Jak již bylo uvedeno v úvodu práce, měla jsem zpočátku plán vytvořit kompletní katalog všech epigrafických nápisů, které se objevují na státním zámku v Lysicích. Při sběru materiálů jsem ale zjistila, že na jednu práci jich je opravdu hodně a soustředila jsem se pouze na některé okruhy. Především jsem vynechala epigrafické památky uchovávané v zámeckých depozitářích a tématicky jsem katalog více soustředila na poslední majitele zámku, tedy na rodinu Dubských. Celkem katalog této práce obsahuje 90 zpracovaných nápisů.

Při kompletování nápisů, které budu zpracovávat, jsem měla velkou výhodu ve znalosti „terénu“ a také v tom, že všechny nápisy se nacházejí doslova pod jednou střechou. Výjimkou jsou pouze nápisy z rodinné hrobky, která ale stejně jako zámek stojí v Lysicích. Hrobka není veřejně přístupná, ale po dohodě se mi ji podařilo navštívit a nápisy zpracovat a nafotit. Velkou výhodu jsem měla v případě nápisů v lapidáriu. Vše totiž pečlivě zpracoval pan Leoš Vašek a jeho práce vyšla ve Sborníku muzea Blansko v roce 2010 a byla mi velmi cennou kontrolou. Něco obdobného platí i u tří nápisů, které jsou u tří různých vchodů do zámku. Těm se již v roce 1905 věnoval František Lipka.⁹⁹ V té době jsem již měla dva nápisy sama zpracované, takže jsem měla opět možnost porovnání a kontroly. V případě třetího nápisu mi tento zdroj velmi pomohl, vzhledem k tomu, že nápis je velmi špatně čitelný. U těchto nápisů bylo i velmi zajímavé zkoumání jejich původního umístění. Dříve mě ani nenapadlo, že by obě desky, umístěné dnes u vchodů na vnitřním nádvoří, byly dříve na jiném místě. Zcela náhodou jsem ale v rodinném archívu Dubských narazila na fotografii zahradního průčelí *salla terreny*, asi z 90. let 19. století, a právě na této fotografii je vidět původní umístění nápisů, tedy na stěnách lodžie *salla terreny*. Zde byly s jistotou ještě v roce 1905, kdy se jim věnuje František Lipka v *Matici Moravské*, ale v roce 1981, kdy pan Paukert vydal publikaci věnovanou lysickému zámku, byly už na dnešním místě. Nepodařilo se mi ale najít jakoukoliv zmínku o tom, kdy a proč byly přesunuty. Nicméně, že by byly přesouvány ještě za posledního šlechtického majitele, tedy za Albrechta Dubského, není moc pravděpodobné. Proto pokládám za nejlogičtější verzi, že byly přesunuty až památkáři v době oprav zámku. I důvod se zdá jasný – pro jejich lepší prezentaci návštěvníkům.

Věřím, že tato práce bude přínosem především v mapování lysického zámku. Prací o něm

---

99 Lipka, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, s. 397 – 401

bylo napsáno již několik, ale žádná z nich se nevěnovala sbírce střeleckých terčů, která je velmi cennou a zajímavou součástí mobiliáře.

6. Literatura, prameny a internetové zdroje

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha, Česká biblická společnost 1994

BIRNBAUMOVÁ, A.: *Rekonstrukce dvou moravských renesančních zahrad. Zahrada v Lysicích*, In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada uměnovědná, roč. X. Brno 1961, s. 264 – 273

BRÁNSKÝ, J.: *Drnovice v minulosti dávné i nedávné.* Obecní úřad Drnovice 2010

ČERNOUŠKOVÁ, D.: *Zámek Lysice. Stavebně historický průzkum.* Brno, Národní památkový ústav 1995

HLAVÁČEK, I. - KAŠPAR, J. - NOVÝ, R.: *Vademecum pomocných věd historických.* Jinočany, Nakladatelství H+H Vyšehradská s.r.o. 2002

HLAVÁČKOVÁ, M. a SEDLÁČKOVÁ M.: *Lysice.* Brno, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody 1967

HLAVÁČKOVÁ M. - SEDLÁČKOVÁ M.: *Lysice*, In: Hrady a zámky. Sborník krátkých monografií o hradech a zámcích v českých krajích. Praha, Sportovní a turistické nakladatelství 1963, s. 242 – 243

HODEČEK, D.: *Dějiny zámku v Lysicích do roku 1945*, In: Památková péče na Moravě. Hrady a zámky 8/2004. Brno, Národní památkový ústav 2004, s. 23 – 40

KAŠPAR, J.: *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím. 1. svazek – Textová část.* Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1975

- KMOŠEK, P.: *Malované střelecké terče, jejich vznik, typy, tematika a role v životě střeleckých spolků v pomezí Čech, Moravy a Slezska*, In: *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*. Brno 2004, s. 315 – 317
- KREJČÍŘÍK, M.: *Z historie stavby a provozu tratě Brno – Česká Třebová*, In: *160 let železnice v Brně*. Brno, České dráhy 1999, s. 14 – 21
- KUBÍČEK, V. – TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, SZ Lysice
- KUNZ, L.: *Naivní malba tří století. Střelecké terče*. Brno, Etnografické tisky Moravského muzea 1972
- LIPKA, F.: *Význačné památky na zámku Lysickém*, In: *Časopis Matice Moravské*, ročník 29, sešit první. Brno 1905, s. 397 – 401
- LUGS, J.: *Střelci a čarostřelci*. Praha, Naše vojsko 1973
- MUZIKA, F.: *Krásné písmo ve vývoji latinky I*. Praha, Nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1958
- PAUKERT, J.: *Státní zámek Lysice*. Brno, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody 1981
- PROCACCI, G.: *Dějiny Itálie*. Praha, Lidové noviny 1997
- ROHÁČEK, J.: *Epigrafika v památkové péči*. Praha, Národní památkový ústav 2007
- SEDLÁČEK, T.: *Psí hřbitovy v zámeckých parcích na Moravě*, In: *Památková péče na Moravě. Sepulkrální památky 13/2007*. Brno, Národní památkový ústav 2007, s. 152 – 157
- VAŇKOVÁ, L.: *Významné osobnosti lysické větve rodiny Dubských v 19. století* [online]. 2007 [cit. 2013-04-11]. Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.

Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/135469/pedf_b/>.

VAŠEK, L.: *Vivit post funera virtus. Lapidárium v zámeckém sklepení v Lysicích, historické souvislosti a okolnosti jeho vzniku*, In: Sborník muzea Blansko. Blansko 2010, s. 32 – 45

VOJTÍŠEK, V.: *O potřebě soupisu a fotografování nápisů*, In: Zprávy památkové péče, ročník IV. (1940). Praha 1940, s. 20 – 23 a 34 – 40

ZŘÍDKAVESELÝ, F. a kol.: *Lysice 1308 – 2008. Dějiny obce*. Brno, Muzejní a vlastivědná společnost 2008

Státní zámek Lysice: <http://www.zameklysice.cz/index.html>

Římskokatolická farnost Lysice: <http://www.rkf.lysice.cz/historie/lysice/>